

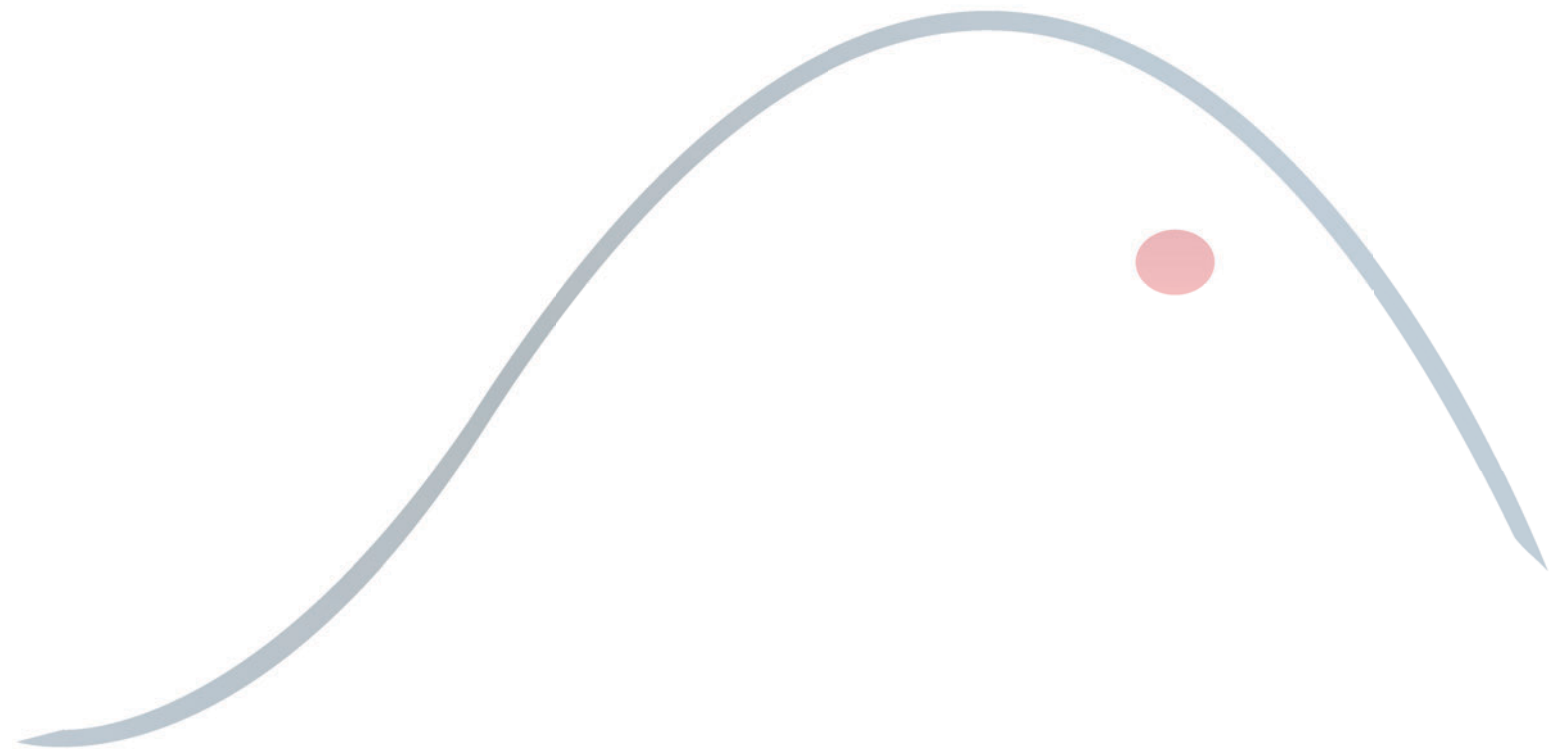
Naturtypekartlegging i Vindøldalen og Gammelseterdalen, Trollheimen landskapsvernområde

j

Miljøfaglig
Utredning

Rapport 2016-02

Forsidebilde

*Grov furu nær Breiskarsetran i Vindøldalen.
Det er særlig verdier knyttet til gammel og
grov furuskog som er viktige i dette dalføret.
Foto: Geir Gaarder*

RAPPORT 2016-02

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Prosjektansvarlig: Geir Gaarder
	Prosjektmedarbeidere: -
Oppdragsgiver: Verneområdestyret for Trollheimen	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Hege Sæther Moen
Referanse: Gaarder G. 2016. Naturtypekartlegging i Vindøldalen og Gammelseterdalen, Trollheimen landskapsvernområde. Miljøfaglig Utredning Rapport 2016-02. 34 s. + vedlegg. 978-82-8138-804-8.	
Referat: <p>Det er utført en kartlegging av forvaltningsprioriterte naturtyper i Vindøldalen og Gammelseterdalen i Surnadal kommune, Møre og Romsdal fylke, i hovedsak innenfor Trollheimen landskapsvernområde. Kartleggingen er gjort for å få en mer detaljert og oppdatert oversikt over naturverdiene i disse to dalførene.</p> <p>Det forelå sparsomt med opplysninger fra dalførene på forhånd, bortsett fra et forprosjekt i Vindøldalen i 2014 (Gaarder 2014). Mens det tidligere bare var registrert to grovt avgrensede og lite dokumenterte lokaliteter her, er det nå skilt ut i alt 17 verdifulle naturtyper, samt påvist 16 rødlistearter, hvorav 14 lokaliteter og 15 arter innenfor verneområdet. Det er utvilsomt fremdeles mulig å figurere ut flere verdifulle naturtyper eller splitte opp de nye, samt påvise nye forekomster av rødlistearter innenfor verneområdet. Kunnskapen om naturverdiene anses likevel som betydelig forbedret.</p> <p>Det er stor forskjell på verdiene mellom disse to dalførene. I Vindøldalen er det i første rekke kvaliteter knyttet til gammel furuskog som er viktig, og dalføret har noen av de største og minst påvirkede forekomstene av slik fjellnær skog i Møre og Romsdal. I Gammelseterdalen er det derimot i første rekke verdiene knyttet til rik og dels gammel edellauvskog og boreal lauvskog som er av betydning, mens furuskogen her er relativt lite interessant.</p>	

FORORD

Miljøfaglig Utredning AS har utført en naturtypekartlegging i Gammelseterdalen og Vindøldalen i Surnadal kommune, Møre og Romsdal fylke, i hovedsak innenfor Trollheimen landskapsvernområde. Kartleggingen er utført på oppdrag fra Verneområdestyret for Trollheimen. Formålet har vært å få en mer detaljert og oppdatert oversikt over naturverdiene i disse to dalførene.

Kontaktperson for Verneområdestyret har vært Hege Sæther Moen, som takkes for blant annet deltakelse under feltarbeidet i 2014.

Prosjektansvarlig for Miljøfaglig Utredning har vært Geir Gaarder. Gøran Bolme fra iTrollheimen AS skal ha takk for deltakelse på en av feltturene til Vindøldalen i 2015.

Tingvoll, 19.01.2016

Miljøfaglig Utredning AS

Geir Gaarder

INNHold

1	INNLEDNING.....	6
2	METODE	7
2.1	GENERELT.....	7
2.2	VERDSETTING	9
2.3	FORKLARING AV ORD OG UTTRYKK.....	10
2.4	FELTARBEID OG DOKUMENTASJON	11
3	RESULTATER	14
3.1	GENERELLE TREKK	14
3.1.1	Vindøldalen.....	14
3.1.2	Gammelseterdalen	16
3.2	NATURTYPELOKALITETER	19
3.3	RØDLISTEARTER	23
3.4	DISKUSJON	27
3.4.1	§8 - kunnskapsgrunnlaget.....	27
3.4.2	§9 – føre-var-prinsippet.....	28
3.4.3	§10 – økosystemtilnærming og samlet belastning	30
4	OPPSUMMERING OG OPPFØLGENDE ARBEID.....	32
5	KILDER	34
6	VEDLEGG – LOKALITETSBEKRIVELSER.....	36

1 INNLEDNING

Trollheimen landskapsvernområde ble opprettet 11.12.1987 for *"å ta vare på et særegent og vakert fjellområde med fjell, skog, seterdaler og et rikt plante- og dyreliv"*. For ti år siden ble det utarbeidet en forvaltningsplan for landskapsvernområdet (Eklo & Ekker 2005). Denne utdyper verneverdiene en del, men nevner ingen konkrete kvaliteter for Gammelseterdalen eller Vindøldalen.

I forbindelse med første runde med naturtypekartlegging i Surnadal kommune avgrenset Aune (2005) en naturtypelokalitet hver i Gammelseterdalen og Vindøldalen, begge to i form av naturtypen bjørkeskog med høystauder. Han baserte seg primært på opplysninger fra Gjærevoll (1980), samt Nordsteien (1980) og Vold (1981), men refererte også til Melby & Gaarder (2000). Beskrivelsene var svært kortfattede, uten konkrete opplysninger om hvilke naturverdier som forekommer.

Blant annet fordi dette er et landskapsvernområde, så er det tillatt med en viss form for skogbruk. Eklo & Ekker (2005) oppsummerer dette slik: *"Skogsdrift innenfor Trollheimen LVO er regulert av verneforskriften (punkt IV 1.1 a-d). såvel som skogbruksloven. Det er forbud mot alle inngrep som vesentlig endrer landskapets karakter, herunder bygging av veier, drenering, sprøyting mot løvtreoppslag, endring i treslagssammensetning, snauhogst over 5 daa, planting av annet enn norsk furu, felling av spesielle og dekorative trær."* Noe spesifikt forbud mot hogst av biologisk spesielt verdifulle trær eller skogsmiljøer, ut over det skogbruksloven selv regulerer, er det med andre ord ikke. Forprosjektet med naturtypekartlegging (Gaarder 2014) viste på den andre siden at det i Vindøldalen er vesentlige verdier knyttet til gammel furuskog, noe som ikke har vært dokumentert tidligere. Som følge av kunnskapsmangel kan med andre ord skogbrukstiltak, som gjennomføres i samsvar med punkt IV i verneforskriften, komme i konflikt med det overordnede verneformålet om å ta vare på det rike plante- og dyrelivet.

Det har dermed vært et klart behov for mer detaljerte og grundige kartlegginger av naturverdiene, særlig rettet mot skogsmiljøene. Formålet med dette prosjektet har derfor vært, i samsvar med oppdragsbeskrivelsen, å supplere og kvalitetssikre de tidligere naturtypekartleggingene som har vært gjennomført i disse to dalførene.

2 METODE

2.1 Generelt

Direktoratet for naturforvaltning (2007) sin håndbok i kartlegging av biologisk mangfold har vært en sentral rettesnor for hvordan arbeidet har blitt lagt opp. Håndbokas metoder for hvilke naturtyper som skulle registreres, verdsettes og presenteres har vært styrende.

Håndboka deler norsk natur inn i 7 hovedtyper og har valgt ut 57 naturtyper innenfor disse som skal prioriteres i kartlegginga. I forbindelse med et revisjonsarbeid som ble avbrutt vinteren 2014/2015 kom det til flere nye naturtyper og forsvant enkelte gamle, samt ble endringer i verdisettingen. I dette prosjektet er de mest aktuelle faktaarkene (fra høsten 2014) benyttet. Alle lokaliteter er lagt inn i en egen database, der databaseverktøyet "Natur2000" (versjon 5.1) fra Naturkart DA ble brukt. Fra denne kan data eksporteres direkte på excel-format for import i Naturbase.

I felt er det benyttet håndholdt, mobil enhet med GPS-funksjon og data er i etterkant overført til videre bearbeiding på PC-basert programvare. Dette medfører at nøyaktigheten vanligvis er +/-10-20 meter. Den er sjelden dårligere, men i tilfeller som i dette prosjektet med lokaliteter der elementene som definerer naturtypene opptrer til dels svært spredt (eksempelvis grove gadd og læger av furu), er det vanskelig å sette presise grenser og nøyaktigheten blir derfor i stedet gjerne rundt +/- 50 meter. De nye digitale kartene er utarbeidet i programmet QGis og overlevert oppdragsgiver på shape-format.

For å bedre kvaliteten på områdebeskrivelsene, har Miljødirektoratet utarbeidet detaljerte instruksjoner de siste årene. Nedenfor gjengis instruksjonen som vi har forholdt oss til (Direktoratet for naturforvaltning 2010):

"Områdebeskrivelsen skal være tilstrekkelig til å begrunne valg av naturtype og verdi. Ved innføring av Naturbase 4.0 vil det bli satt krav til hvilke overskrifter som kan brukes, og for å lette overgangen og overføringen av data ønsker vi at man starter med å bruke disse overskriftene så snart som mulig.

Oversikten nedenfor viser hvilke overskrifter som skal/kan brukes. Det er gjort følgende to sammenslåinger av overskriftene som er beskrevet i kap. 5.4 i siste utgave DN-håndbok 13: "Beliggenhet/ avgrensning" og "Naturgrunnlag" er slått sammen til "Beliggenhet og naturgrunnlag"; "Påvirkning/ bruk" og "Trusler" er slått sammen til "Bruk, tilstand og påvirkning". Nye overskrifter er "Innledning" og "helhetlig landskap".

Følgende overskrifter/kolonner skal brukes:

- Innledning
- Beliggenhet og naturgrunnlag
- Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper
- Artsmangfold
- Bruk, tilstand og påvirkning
- Fremmede arter
- Skjøtsel og hensyn
- Del av helhetlig landskap
- Verdibegrunnelse (obligatorisk)
- [Merknad] (ingen overskrift i fakta-arket)

Områdebeskrivelse for naturtyper i Naturbase

Områdebeskrivelsen skal være oversiktlig og forvaltningsrettet. Den skal være kort og konsis. Dersom beskrivelsen er for lang skal det lages en mer kortfattet områdebeskrivelse for innlegging i Naturbase, og den mer omfattende beskrivelsen legges inn som dokument eller kilde.

Innholdet i overskriftene er nærmere beskrevet nedenfor. De fleste overskriftene må være med for å gi området en god beskrivelse, men kartlegger må selv vurdere om enkelte av dem ikke er relevante og kan sløyfes ved beskrivelse av konkrete områder. Verdibegrunnelse er obligatorisk, og skal alltid være med.

Innledning

Her kan det legges inn opplysninger om i hvilken sammenheng kartleggingen er gjort, hva som er gjort tidligere, om den nye beskrivelsen supplerer eller erstatter tidligere beskrivelser og lignende.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Her beskrives geografisk beliggenhet m.m., dersom det er behov for supplerende opplysninger til kartet. Hvor nøyaktig er avgrensningen? Sistnevnte kan variere, både som følge av kartleggingsmetodikk og naturgitte årsaker, og det bør skilles mellom disse to faktorene. Dersom det er lagt inn buffersone skal denne beskrives her. Se også kapittel 5.4.2 om lokalitetsavgrensning i DN-håndbok 13.

Viktige topografiske og geologiske forhold som ikke går frem av kartet beskrives, samt viktige naturgitte faktorer som påvirker økosystemets stabilitet (skogbrann, flom, nedbør/luftfuktighet, vind).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Supplerende opplysninger om naturtyper, utforminger og mosaikk oppgis her, samt supplerende opplysninger om truede vegetasjonstyper og evt. andre viktige vegetasjonstyper. Hvis naturtyper/vegetasjonstyper som ikke er prioriterte er inkludert, skal dette nevnes og begrunnes (f.eks. av arronderingsmessige årsaker).

Artsmangfold

Typiske/karakteristiske arter må nevnes. I skog bør alle treslag angis, samt deres mengdefordeling anslås. Ellers bør typiske og eventuelt dominerende arter nevnes. I tillegg nevnes andre arter av betydning for naturtype-/vegetasjonstypebeskrivelsen. Alle sjeldne, kravfulle og rødlistede arter skal listes opp med antall/mengde for artene, samt funnhistorikk.

Bruk, tilstand og påvirkning

Utfyllende opplysninger om tilstand, dagens bruk, inngrep, andre påvirkningsfaktorer og historikk. Hvor stor og hva slags menneskeskapt påvirkning er det? Hvordan har det vært? Oppgi gjerne dato for inngrep og lignende. I skog må hogst relateres til forekomsten av gamle levende og døde trær, inkludert en historisk vurdering og grad av kontinuitet. For våtmark/vassdrag må forurensing og vannstandsmanipulering oppgis. For myr er grøfting og slått viktig. For kulturlandskap må tilstand (hevd) og bruk beskrives i tillegg til andre påvirkningsfaktorer.

Her nevnes også stedsaktuelle forhold som kan true grunnlaget for lokalitetens verdi, men ikke generelle trusler. Det holder å nevne forhold som konkret er observert i felt (f. eks. gjengroing, nedbygging, grøfting) eller som er kjent på annen måte.

Påvirkningsfaktorer kan i tillegg registreres som søkbar egenskap for alle naturtyper. For kulturlandskap kan også bruk registreres som søkbar egenskap.

Fremmede arter

Forekomst av fremmede arter beskrives her, samt nødvendige tiltak.

Skjøtsel og hensyn

Med skjøtsel menes aktive tiltak for å fremme naturverdiene. Hensyn er passive tiltak for å unngå skadelige aktiviteter for lokaliteten, eller visse former for bruk/inngrep som ikke vesentlig påvirker de naturverdiene som skal ivaretas. Eventuelle konkrete forslag nevnes. Dersom det er behov for å ta spesielle hensyn utenfor lokaliteten bør det nevnes her.

Del av helhetlig landskap

Dersom naturtypeområder må sees i sammenheng med andre innenfor et større areal, skal det gis opplysninger om dette her. Dette kan være aktuelt for eksempel for kulturbetingete naturtyper, lokaliteter kartlagt i forbindelse med kartlegging for frivillig vern, kartlegging av bekkekløfter eller kartlegging for skogvern. Det vil ofte være aktuelt å vise til nærmere beskrivelse i dokument eller kilde på faktaarket.

Verdibegrunnelse (obligatorisk)

Angi kort hvilke faktorer som i størst grad bidrar verdien som er satt. Eventuell usikkerhet i forhold til verdien bør nevnes. Eventuelle utviklingstrekk som støtter verdivalget, nevnes.

(Merknad (ingen overskrift i fakta-arket))

Her kan det legges inn uthevet kommentar om at lokaliteten må oppsøkes på nytt, at avgrensingen er for unøyaktig m.m.”

Under feltarbeidet har det blitt samlet inn belegg av rødlistearter (Henriksen & Hilmo 2015) og andre regionalt sjeldne arter. Disse vil bli sendt inn til offentlige museum (særlig botanisk museum i Oslo og Vitenskapsmuseet i Trondheim). Interessante artsfunn som ikke er belagt vil bli innsendt til Artskart som artsobservasjoner via BioFokus sin GBIF-portal BAB. Navnebruk for artene er basert på vanlig, gjeldende navnsetting og systematikk for de ulike artsgruppene.

2.2 Verdsetting

Forvaltningsmessig er verdsettingen og begrunnelsen for denne en av de viktigste oppgavene ved naturtypekartleggingen. Alle lokaliteter er verdsatt etter Direktoratet for naturforvaltning (2007) sitt system, som deler inn lokalitetene i **viktige (B)** og **svært viktige (A)** områder. I tillegg kommer områder som er **lokalt viktige (C)**.

Det er satt opp 5 kriterium for verdsetting av lokalitetene:

- Størrelse og hvor godt utformet de er (verdien øker med størrelsen og hvor godt utformet de er)
- Grad av tekniske inngrep (tekniske inngrep reduserer verdien)
- Forekomst av rødlistearter (verdien øker med antall og trusselsgrad)
- Preg av kontinuitet (verdien øker med miljøet sin alder)
- Sjeldne utforminger (nasjonalt og regionalt)

I 2011 startet en stor revisjon av naturtypehåndboka. Revisjonen er pr. dato ikke avsluttet. Foreløpige faktaark ble utarbeidet for en del naturtyper til feltsesongen 2015, og disse er nå brukt der de foreligger (versjonene fra høsten 2014).

Forekomst av rødlistearter er ofte et vesentlig kriterium for å verdsette en lokalitet. Gjeldende norske rødliste kom høsten 2015 (Henriksen & Hilmo 2015). Rødlistekategoriene med rangering og forkortelser er (med engelsk navn i parentes) :

- RE – Regionalt utryddet (Regionally Extinct)
- CR – Kritisk truet (Critically Endangered)

- EN – Sterkt truet (Endangered)
- VU – Sårbar (Vulnerable)
- NT – Nær truet (Near Threatened)
- DD – Datamangel (Data Deficient)

Ellers vises det til Henriksen & Hilmo (2015) for nærmere forklaring av inndeling, metoder og utvalg av arter for den norske rødlista. Der er det også kortfattet gjort rede for hva slags miljø artene lever i og viktige typer trusler.

I 2011 kom norsk rødliste for naturtyper (Lindgaard & Henriksen 2011), som i hovedsak er basert på grunntyper i det nye kartleggingssystemet NiN (Naturtyper i Norge). Her benytter en de samme kategoriene som i rødliste for arter. Røddlistestatus for naturtypen vil også ha innvirkning på verdi-settingen av lokaliteter.

Norsk svarteliste for arter ble første gang presentert i 2007 og ble revidert fem år senere (Gederaas m.fl. 2012). I denne er utenlandske arter som er påvist i Norge risikovurdert i forhold til deres muligheter for skade på norsk naturmangfold. Artene ble fordelt på fem kategorier:

- SE – Svært høg risiko (Arter som har en sterk negativ effekt på norsk natur)
- HI – Høg risiko (Arter med stor spredning, og med en viss økologisk effekt eller stor økologisk effekt med en avgrenset spredning)
- PH – Potensielt høy risiko (Arter med svært avgrenset spredningsevne, men stor økologisk effekt – eller omvendt)
- LO – Låg risiko (Arter med lav risiko har lav eller moderat spredning og middels til svake økologiske effekter)
- NK – Ingen kjent risiko (Arter uten kjent spreining og ingen kjente økologiske effekter)

2.3 Forklaring av ord og uttrykk

Naturmangfoldloven definerer i §3 en del ord og uttrykk som det er nyttig å kjenne til:

"I denne lov forstås med

- a) art: etter biologiske kriterier bestemte grupper av levende organismer;*
- b) bestand: en gruppe individer av samme art som lever innenfor et avgrenset område til samme tid;*
- c) biologisk mangfold: mangfoldet av økosystemer, arter og genetiske variasjoner innenfor artene, og de økologiske sammenhengene mellom disse komponentene;*
- d) dyr: pattedyr, fugler, krypdyr, amfibier, fisk og virvelløse dyr;*
- e) fremmed organisme: en organisme som ikke hører til noen art eller bestand som forekommer naturlig på stedet;*
- f) genetisk materiale: gener og annet arvemateriale i ethvert biologisk materiale, som kan overføres til andre organismer med eller uten hjelp av teknologi, likevel ikke genetisk materiale fra mennesker;*
- g) høsting: jakt, fangst, fiske og innsamling av planter eller plantedeler (medregnet bær og frukter) og sopp, i friluftsliv og næring;*

- h) *innførsel: kryssing av grense på land mot nabostat eller ilandføring fra områder utenfor lovens virkeområde;*
- i) *naturmangfold: biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold, som ikke i det alt vesentlige er et resultat av menneskers påvirkning;*
- j) *naturtype: ensartet type natur som omfatter alle levende organismer og de miljøfaktorene som virker der, eller spesielle typer naturforekomster som dammer, åkerholmer eller lignende, samt spesielle typer geologiske forekomster;*
- k) *organisme: enkeltindivid av planter, dyr, sopp og mikroorganismer, inkludert alle deler som er i stand til å formere seg eller overføre genetisk materiale;*
- l) *planter: karplanter, moser og alger;*
- m) *sopp: sopp og lav;*
- n) *system der rømming ikke er utelukket;*
- o) *uttak: enhver form for avlaving eller fjerning av hele eller deler av organismer fra naturen uansett formål;*
- p) *vilt: naturlig viltlevende landpattedyr, fugler, krypdyr og amfibier;*
- q) *virvelløse dyr: dyr uten ryggstøyle;*
- r) *økologisk funksjonsområde: område – med avgrensing som kan endre seg over tid – som oppfyller en økologisk funksjon for en art, slik som gyteområde, oppvekstområde, larvedriftsområde, vandrings- og trekkruiter, beiteområde, hiområde, myte- eller hårfellingsområde, overnattingsområde, spill- eller parringsområde, trekkvei, yngleområde, overvintningsområde og leveområde;*
- s) *økologisk tilstand: status og utvikling for funksjoner, struktur og produktivitet i en naturtypes lokaliteter sett i lys av aktuelle påvirkningsfaktorer;*
- t) *økosystem: et mer eller mindre velavgrenset og ensartet natursystem der samfunn av planter, dyr, sopp og mikroorganismer fungerer i samspill innbyrdes og med det ikke-levende miljøet.”*

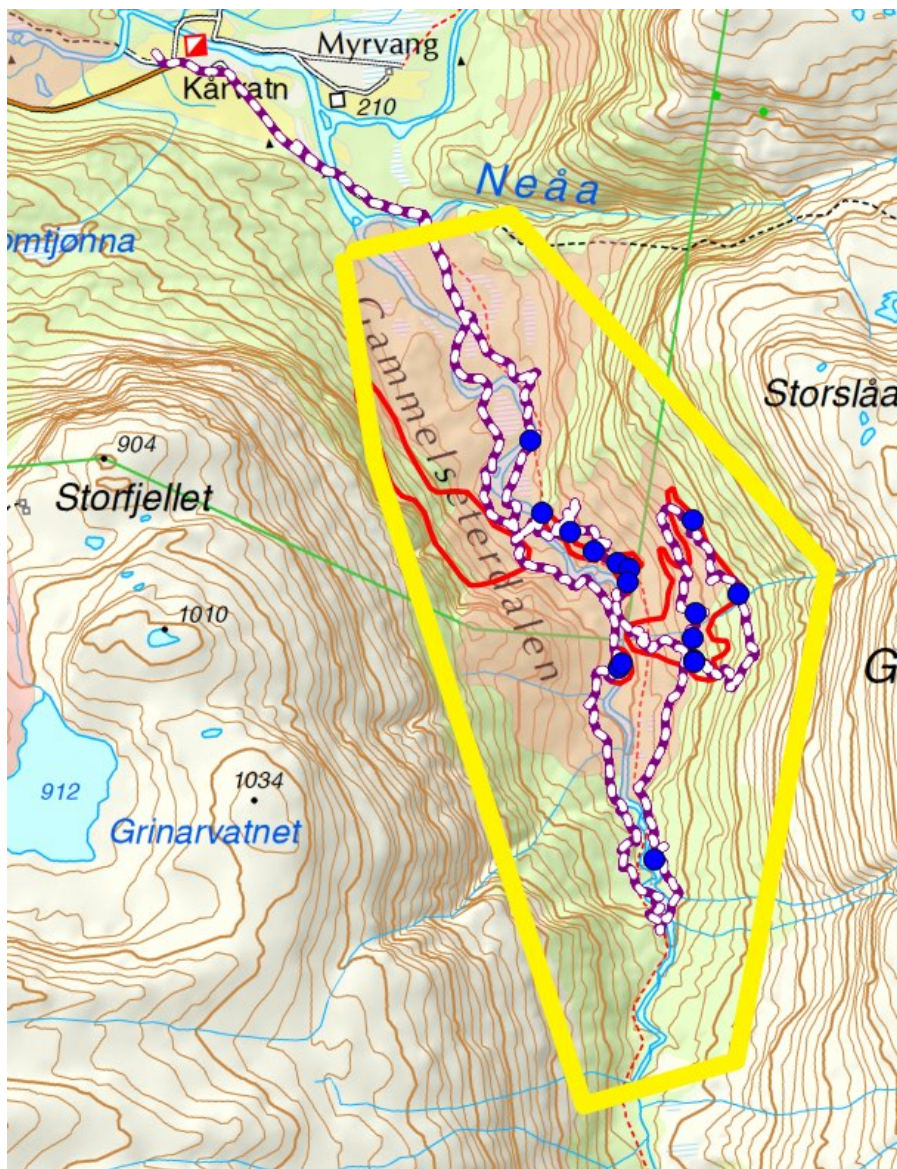
2.4 Feltarbeid og dokumentasjon

Som nevnt i innledningen var eksisterende informasjon om naturverdiene i de to dalførene på forhånd sparsom. Både Gjærevoll (1980), Nordsteien (1980), Vold (1981) og Melby & Gaarder (2000) inneholder enkelte opplysninger, men det det er snakk om ganske grove angivelser og få relevante opplysninger. Hanssen & Jordal (2012) kartla kulturlandskap i flere dalfører i Trollheimen, men ikke innenfor disse to dalene, og de anbefalte for øvrig kartlegging bl.a. i Vindøldalen.

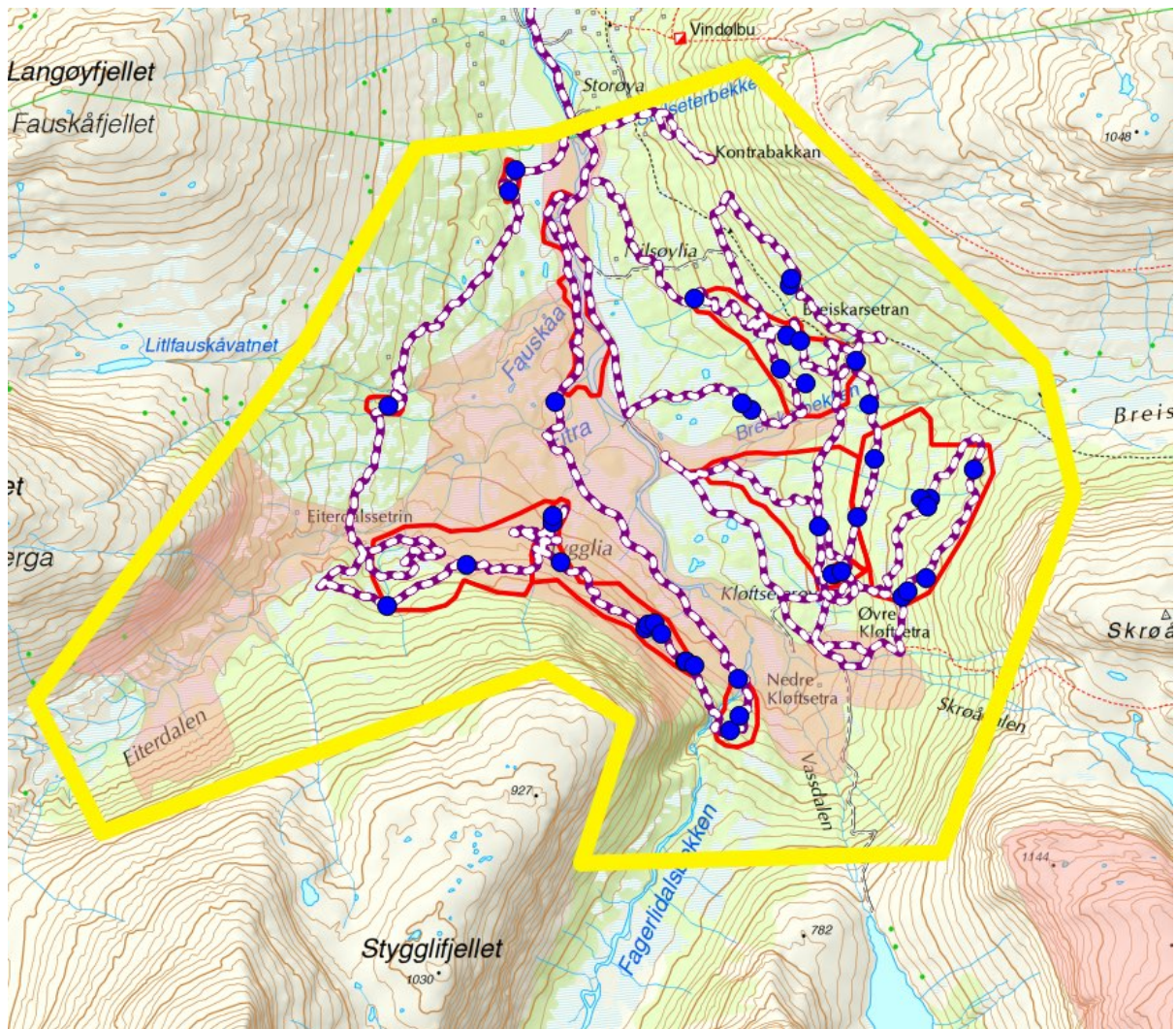
Feltarbeidet i 2014 (den 29.09) bedret situasjonen noe for Vindøldalen, men det var tross alt bare snakk om mindre enn et feltdøgn og innenfor en begrenset del av dalføret, se Gaarder (2014) for nærmere omtale av arbeidsomfang og generelle resultater. Omtalen av verdifulle enkeltlokaliteter er videreført i denne rapporten. I 2015 ble det derimot gjort 4 dagsturer til dalførene (en dag i Gammelseterdalen og tre i Vindøldalen). Feltturene i 2015 ble lagt til 11.10 (Gammelseterdalen – ganske lang dag), 15.10, 20.10 og 26.10 (to ganske lange dager, en nokså kort).

Reint metodisk ble det dalførene grovt gjennomløst med avstandsvurderinger med kikkert, kombinert med generelle erfaringer i hvordan naturverdiene fordeler seg i slike landskap. Turrutene er vist i figur 1 og 2 nedenfor, med grunnlag i hva som ble registrert på den håndholdte GPS-en.

Værforholdene var for øvrig stort sett ganske gode, med overveiende oppholdsvær og en del sol, men på slutten av siste dag (den 26.10) gikk det over i litt regn og dels sludd. Arbeidet ble gjennomført såpass seint på sesongen at det hadde kommet litt frost i Vindøldalen på forhånd, slik at markboende sopp i liten grad kunne fanges opp. Siden sesongen 2015 var generelt dårlig for denne organismegruppen, så hadde det lite å bety for sluttresultatene. Tidspunktet var også såpass seint at enkelte karplanter vanskelig lot seg artsbestemme, men også dette antas å bety lite (men enkelte relevante forsommerarter i edellauvskog, som lerkespore og gullstjerne, og orkideer som visner mye ned på høsten, som engmariland, har nok blitt unngått som en følge av dette) for resultatene.

Figur 1 Grov avgrensning av undersøkelsesområdet i Gammelseterdalen vist med gul, tykk strek. Gamle naturtyper har lyserød farge og nye er avgrenset med rød strek. Blå prikker viser veipunkt som ble tatt (særlig ved funn av rødlistearter), mens fiolett stiplet strek er turruta som ble fulgt under feltarbeidet den 11.10.2015. Som en ser ble langt fra hele området systematisk gjennomført i felt, men terrenget var til dels ganske oversiktlig og kikkert var derfor til god hjelp med å forhåndsvurdere fordelingen av naturverdier i dette dalføret (men særlig på utsiden av verneområdet ble slik kartlegging ganske grov). Lysegrønn strek er grensa for landskapsvernområdet, noe som får frem at deler av undersøkelsene ble foretatt utenfor dette (for å få reinventert den gamle naturtypelokaliteten).

Figur 2 Grov avgrensning av undersøkelsesområdet i Vindøldalen vist med gul, tykk strek. Gamle naturtyper har lyserød farge og nye er avgrenset med rød strek. Blå prikker viser veipunkt som ble tatt (særlig ved funn av rødlistearter), mens fiolette stiplede streker er turruter som ble fulgt under feltarbeidet 29.09.2014, 15.10.2015, 20.10.2015 og 26.10.2015. Som en ser ble ikke hele området systematisk gjennomført i felt, men terrenget var ganske oversiktlig når en kom litt opp dalsidene og kikkert var derfor et effektivt redskap til å forhåndsvurdere fordelingen av naturverdier i dette dalføret.

3 RESULTATER

3.1 Generelle trekk

3.1.1 Vindøldalen

Den undersøkte delen av dalføret ligger i sin helhet i nordboreal vegetasjonssone og klart oseanisk vegetasjonsseksjon etter Moen (1998). Dette stemmer også stort sett med observerte arter og naturtyper, men enkelte artsfunn (som hyllekjuke) peker i retning av at en her er i en overgang mot svakt oseanisk vegetasjonsseksjon. Derimot var det lite varmekjære trekk i vegetasjonen, selv om en nok kan tenke seg at deler av de sørvendte liene kanskje bør plasseres i mellomboreal vegetasjonssone. Alpine trekk var samtidig fraværende innenfor undersøkte areal.

Berggrunnen i området består av gneis (Tveten m.fl. 1998), som vanligvis gir opphav til kalkfattig, nøysom vegetasjon. Dette stemte da også stort sett godt med artsmangfoldet som ble funnet. Bare enkelte funn av noe kalkkrevende planter ble gjort, og da trolig primært i tilknytning til kildehorisonter i terrenget (der vannet har kommet i direkte kontakt med berggrunnen over lengre tid og tatt opp i seg relativt mye kationer).

Topografisk er undersøkelsesområdet preget av å være et nokså åpent dalføre med en bred og ganske flat dalbunn og med lier som gradvis blir brattere opp mot snaufjellet. Det var noen små kløfter i nedre deler av Fagerlidalen og langs Fauskåa, men ellers manglet stort sett berghamre under skoggrensa. Samtidig er det meste av berggrunnen dekt av løsmasser av varierende tykkelse, trolig overveiende morene, men også noe skredmateriale i bratte lier.

Av vassdrag og våtmark så er enkelte små myrpytter de eneste innsjøene i området. Derimot preger selve Vindøla dalbunnen. I sidedalene kommer Eiteråa, Fagerlibekken, Vassdalsbekken og Breiskarbekken ned, samt at også Skrøåbekken og Fauskåa er nevneverdige sidevassdrag. For øvrig er mye av dalbunnen dekt av myr og det er også en del myr oppover liene og enkelte sidedalfører, særlig i vestre deler.

Når det gjelder menneskelig påvirkning så begrenser de synlige fysiske inngrepene seg hovedsakelig til vegen inn til Kløftsetrene og noen spredte hytter og seterhus (omgjort til hytter eller står til nedfalls). Vindøla er regulert der mye av vannet overført til Gråsjøen lenger øst, og vegen innover dalen ble bygd i den forbindelse. Ovenfor Øvre Kløftsetra er det et gjengroende gammelt massedepo som vitner om denne aktiviteten, og for overførte vassdrag medfører selvsagt reguleringen at vannføringen er sterkt redusert i det meste av året.

Figur 3 Det gamle, gjengroende massedeponiet i lia ovenfor Øvre Kløftsætra. Bjørkekratt og tett, ung furuskog er på veg inn og fører til at sporene etter anleggsarbeidet gradvis viskes ut. Foto: Geir Gaarder

Det beiter fremdeles noe husdyr i dalen og et større areal er inngjerdet for storfe. Beitetrykket er observerbart, men ikke utpreget høyt, bortsett fra rundt et sted der det tilleggsføres sørvest for Storøya i nordre del av området. Utenfor dette området er det samtidig noe sauebeite, men dyrene trekker tydeligvis ganske raskt opp på snaufjellet. Setervollene i området bærer derfor tydelig preg av lavt beitetrykk og gjengroing. Trollheimen har i tillegg noe tamreindrift, men dette virket lite synlig på vegetasjonen under kartleggingen i 2015.

Blant annet seterdrifta har medført en del uttak av ved og tømmer i området, og utvilsomt har det også vært fraktet en del virke ned til hovedbygda. Urskog mangler, men det er en tydelig gradient i påvirkning her. Mest hogstpåvirket, ung skog er det i ytre deler i de mest produktive sørvest-vendte liene (i Nilsøyilia og mot Storøya rett på utsiden av verneområdet). Her har det vært dels hard gjennomhogst og stedvis også helst litt flatehogst i moderne tid, dvs etter andre verdenskrig. Det er også så vidt plantet gran i dette området, men bare noen små felt. Spredning av gran ble for øvrig så vidt observert. Utenfor disse arealene preges derimot skogbildet av bare begrenset plukkhogst/gjennomhogst i moderne tid og skogen er gjennomgående i en aldersfase med mer eller mindre godt hogstmoden skog. I en del områder, dels i Styggliia i sør og ikke minst rundt Breiskarbekken og sørover mot Kløftsetrene, er det samtidig et jevnt innslag av til dels grove levende furutrær, grov gadd og grove furulæger. Dette vitner om at det også i eldre tider (dvs de siste par hundre årene) har vært begrenset med uttak av virke her, trolig begrenset til systematiske uttak av ved i nærområdet til setrene og for øvrig selektiv utplukking av bestemte trær for bruk på setrene eller til spesialformål. Denne typen skogbilde bruker ikke å forekomme i distrikt der det eksempelvis ble solgt skog på rot (som gav kjøper tillatelse til å ta ut alt virke over en viss dimensjon) rundt forrige århundreskifte. Det forekommer lignende skog flere andre steder på Nordmøre (og dels i Romsdal), men det er svært få steder det omfatter så store areal som her. Forklaringen kan antas å ligge i den

relativt avsides beliggenheten, der vassdraget samtidig var lite egnet til tømmerfløtning. Det er likevel grunn til å ta noe forbehold i disse betraktningene, da konkrete historiske kilder ikke er kontrollert.

Det ble for øvrig observert spredte brannspor på gamle furustubber (brannlyrer) i dalen, spesielt innenfor de eldste skogbestandene på østsiden. Foruten å vitne om tidligere skogbrann i dalføret kan også dette ha medvirket til redusert interesse for omfattende skogsdrifter her tidligere.

Figur 4 Ung gran funnet i glissen, fattig furuskog (i overgang mot fjellhei) oppe i den øvre fjellskogen sør for Breiskarbekken. Det er uvisst om dette er langdistansespredning over fjellet eller om den kan ha kommet fra de små plantefeltene som finnes i dalføret, deriblant nær Breiskarsetran rundt 1 km lenger nord. Uansett vitner den om at grana så smått er i ferd med å komme til dette dalføret også. Foto: Geir Gaarder

3.1.2 Gammelseterdalen

Moen (1998) har i praksis lagt dalføret i nordboreal vegetasjonssone og i overgangen mellom klart og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon, men her skaper nok de alpine omgivelsene og nokså store topografiske forskjeller over korte avstander problemer for denne typen nasjonale kart. Ut fra vegetasjonen, særlig forekomsten av edellauvskog, virker det klart at betydelige deler av undersøkelsesområdet ligger i mellomboreal vegetasjonssone. Helst bør det nok også plasseres i svakt oseanisk vegetasjonsseksjon, selv om det i liten grad ble gjort artsfunn som direkte understøtter dette. For øvrig ble det ikke registrert lite alpine trekk i vegetasjonen.

Berggrunnen i området består av meta-arkose og gneis (Tveten m.fl. 1998), som vanligvis gir opphav til kalkfattig, nøysom vegetasjon. Dette stemte da også ganske godt med artsmangfoldet som ble funnet over mye av området, der det bare helt unntaksvis var innslag av selv svakt kalkkrevende arter. Det virker likevel sannsynlig at det er snakk om en noe rikere gneis-type i enkelte deler her, best observert i deler av den vestvendte lia nær grensa for landskapsvernområdet i dalbunnen. Selv om det var lite tydelige direkte kalkkrevende florainnslag, var vegetasjonen likevel forholdsvis frodig og vitnet om ganske gode næringsforhold.

Topografisk er dette en nokså trang dal med ujevne lisider preget av usammenhengende løsmasse-dekke og innslag av bergknauser, skrenter og rasmark. Hovedelva (Gammelseterelva?) preger

landskapet. Den danner enkelte trange kløfter og har flere fossefall på sin ferd ned dalen. I tillegg kommer et par sidebekker som stort sett går direkte ned lisdene uten å danne tydelige kløftmiljøer. For øvrig mangler ferskvann i undersøkelsesområdet og myr opptrer bare som små flekker oppover i dalen, men dekker litt areal der dalføret åpner seg mer opp og terrenget roer seg ned mot samløpet med Neåa.

Figur 5 Et av fossefallene i Gammelseterdalen (den nest øverste fossen som ble undersøkt under feltarbeidet i 2015). Enkelte gamle furutrær står på kanten ut mot kløfta, men det var alt for få gammelskogselementer her til å kartlegge dette som noen spesielt verdifull gammel furuskog. Samtidig var bergveggene for kalkfattige og fossen så ikke ut til å danne noen tydelige fosseenger, til at slike ingen naturtyper ble registrert heller. Men, det er såpass store fossefall og kløftmiljøer i dette dalføret til at de helt klart ligger på grensa til å bli regnet som spesielt verdifulle, og krevende arter knyttet til slike miljøer skal ikke utelukkes. Det er tross alt både tidkrevende, kompetansekrevene og samtidig risikofylt å kartlegge denne typen miljøer, og fokuset var ikke spesielt rettet mot denne typen miljøer i 2015. Foto: Geir Gaarder

Dalføret er lite synlig påvirket av menneskelige inngrep. Det har vært kjørt traktor litt innover langs elva i undersøkelsesområdet, men ingen veier er anlagt i nyere tid. Det går en tursti opp dalen som samtidig stedvis har vært tilrettelagt med steinarbeider i eldre tider og med nye bruer og klopper over elva enkelte steder i nyere tid. Ingen hytter eller setrer ligger i våre dager innenfor undersøkelsesområdet. Derimot blir dalen, trolig særlig dalbunnen og de nedre lisdene, fortsatt aktivt brukt til storfebeite (kjøttfe/ammekyr), i det minste litt inn i landskapsvernområdet. Beitetrykket er stedvis godt/betydelig, og påvirker dermed ikke minst feltsjiktet vesentlig gjennom aktiv nedbeiting av frodig vegetasjon som ellers ville stått høy og tett mange steder i dalen.

Det høyere lauvinnslaget her sammenlignet med Vindøldalen gjør det vanskeligere å vurdere skogbrukshistorikken. Generelt virker det likevel ganske klart at dette dalføret har vært mer aktivt utnyttet til hogst i tidligere tider. Det står flere granplantefelt rett på utsiden av verneområdet (der enkelte har vært avvirket i de seinere årene), og selv furuskogen i øvre deler av dalen (i området der

jeg snudde under feltarbeidet) var bare middelaldrende og med få biologisk gamle trær, gadd og læger. Det samme så ut til å gjelde for enkelte furubestand som ble betraktet med kikkert oppe i lisdene, selv om det der ble observert spredte gadd. Antagelig har det også vært tatt ut jevnt med ved fra lauvskogene her tidligere, men i nyere tid har disse i stor grad fått stå i fred og det begynner å bli en del ganske grov og gammel bjørk- og oreskog i Gammelseterdalen nå. I tillegg er det flere bestand og spredte trær av alm i dalen. Disse trærne var til dels nokså grove og har tydeligvis blitt spart for hogst. Samtidig var de uten synlige spor etter styving, men det vil være litt merkelig om det ikke har vært tatt lauv fra dem av og til for lang tid tilbake. Det er for øvrig grunn til å merke seg at det ikke ble observert spor etter hjortegnag på disse trærne, samtidig som også unge, uskadde almetrær ble sett. Dette indikerer tydelig at hjort ikke bruker å overvintre i dalføret, og dette er dermed et av få steder i fylket der alm kan ha mulighet for foryngelse og overlevelse på lang sikt hvis dagens store hjortebestander opprettholdes.

Figur 6 Utsikt over Gammelseterdalen fra øst mot vest, rett på innsiden av vernegrensa (grensa går opp ryggen i venstre del av bildet). Foto: Geir Gaarder

3.2 Naturtypelokaliteter

Mens det tidligere bare var registrert en lokalitet hver i Gammelseterdalen og Vindøldalen, begge såkalte bjørkeskoger med høgstauder, av henholdsvis verdi lokalt viktig og viktig, medførte kartleggingene i 2014 og 2015 at det ble funnet grunnlag for å utfigurere i alt 17 lokaliteter her, fordelt på 8 ulike naturtyper og med verdier som varierte fra lokalt viktig til svært viktig.

Det var innslag av høgstaudebjørkeskog innenfor et par av lokalitetene, men det ble ikke dokumentert verdier direkte knyttet til slik skog (dvs det som nå betegnes som rik boreal lauvskog) som gav grunnlag for å utfigurere slike forekomster som spesielt verdifulle. Med andre ord er det en svært dårlig sammenheng mellom tidligere vurderte naturverdier og det som nå vurderes som spesielt verdifullt for naturmangfoldet i de to undersøkelsesområdene. I stedet ble det for lauvskog påvist et par forekomster av gammel boreal lauvskog (3 lokaliteter, vel 700 daa og av utforminger både med gråor-heggeskog, bjørkeskog og ospeskog), en liten (6 daa) flommarkskog, to små rike edellauvskoger og en gammel edellauvskog (samlet 125 daa). I Gammelseterdalen var det samtidig innenfor flere av disse innslag av hagemarkskog.

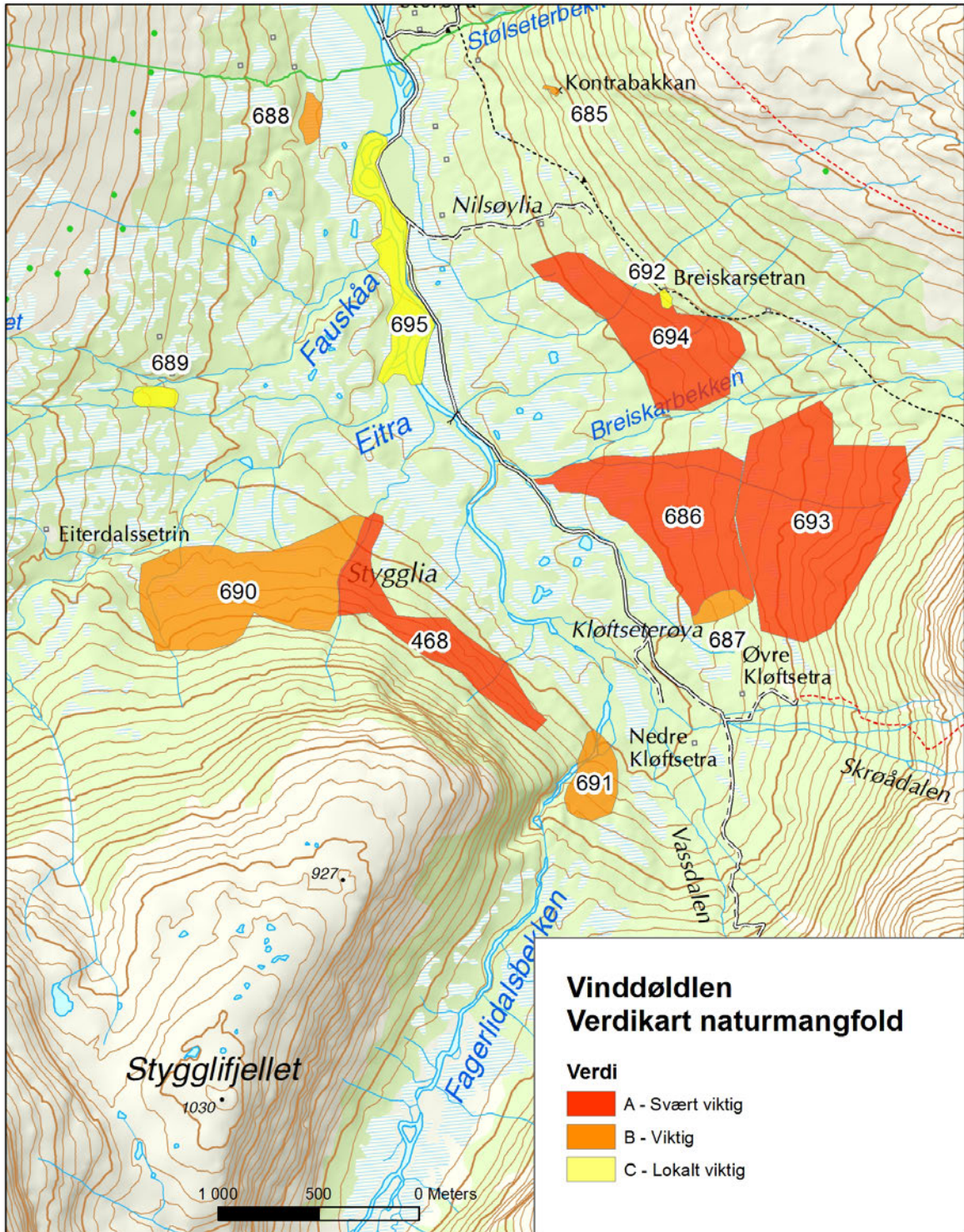
De største arealene og kanskje også største verdiene i et regionalt og nasjonalt perspektiv ble derimot funnet i gammel furuskog (av utformingen gammel kystfurusvog). I alt 6 slike lokaliteter ble utfigurert, alle i Vindøldalen, og med et totalt areal på nesten 2.000 daa. Ut over dette ble det kartlagt ei lita slåttemark (2,5 daa), ei rikmyr (21 daa) og et elveslettemiljø, der sistnevnte også hadde innslag av noe flommarkskog.

Verdimessig er nå 6 lokaliteter regnet som svært viktige – A. Tre av disse er furuskoger, to boreale lauskoger og en edellauvskog. Det er grunn til å framheve at alle er kartlagt som gammelskog, dvs det er høy alder på skogen og trærne som er avgjørende for den høye verdien. Samlet dekker de et areal på 1875 daa, dvs ca 70% av totalt utfigurert areal. 8 lokaliteter har fått verdien viktig – B, og dekker et areal på 620 daa, dvs 23% av utfigurert areal. Det er her større spennvidde i typer, med to gamle furuskoger (som dekker det meste av arealet), to gamle furuskoger, to rike edellauvskoger, ei slåttemark, en gammel boreal lauvskog, ei rikmyr og en flommarkskog. Til sist kommer tre lokaliteter av verdi lokalt viktig, som dekker bare 189 daa (7% av utfigurert areal), fordelt på ei elveslette (som omfatter over 90% av arealet), en gammel furuskog og ei naturbeitemark. De enkelte lokalitetene er vist i tabell 2 nedenfor, samt på figur 7 og figur 8.

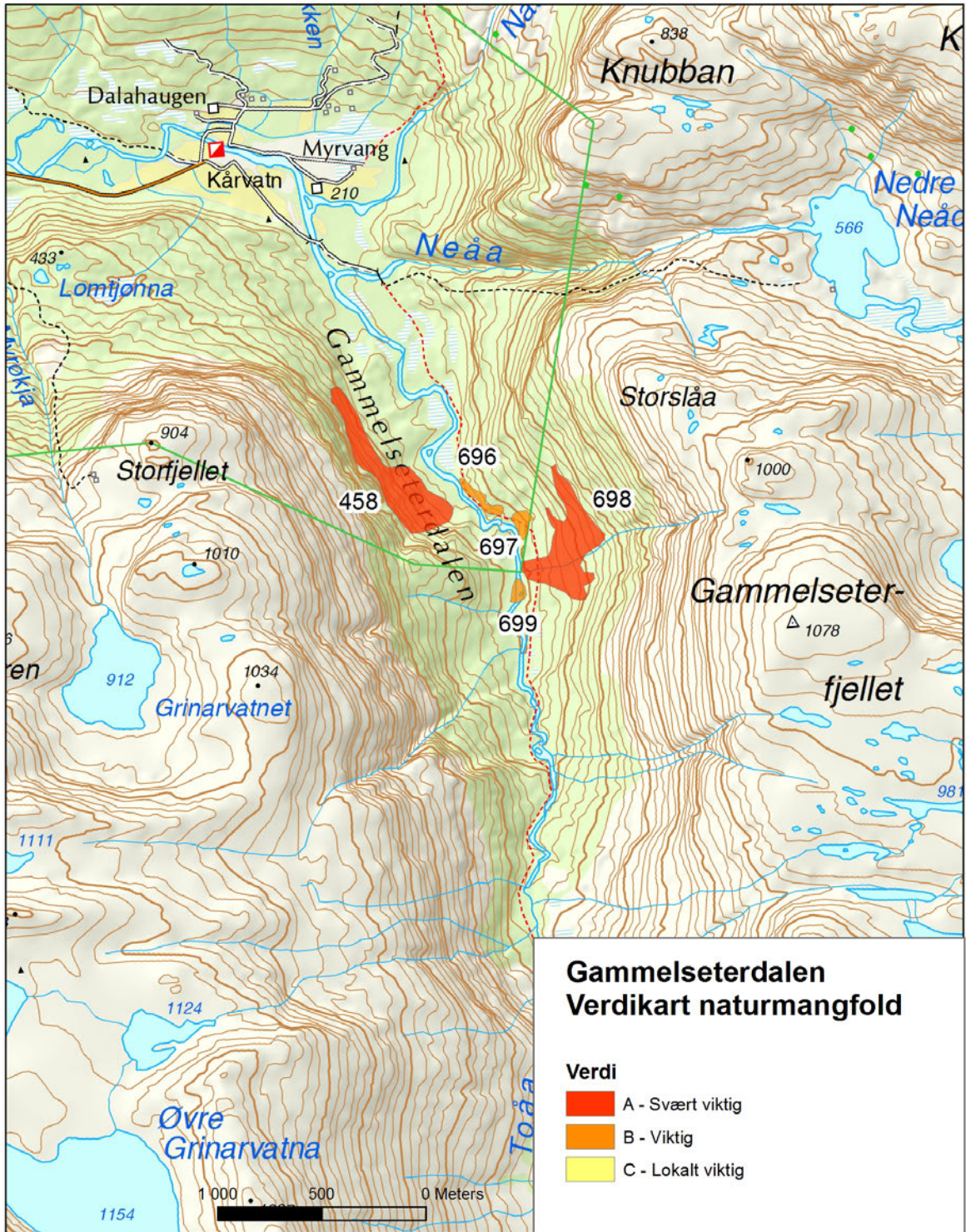
Tabell 2. Oversikt over kartlagte naturtypelokaliteter i 2015 med naturtype og verdi. Der lokaliteten ble kartlagt som mosaikk, er bare viktigste naturtype listet opp. Areal er i oppgitt i dekar. Alle lokaliteter i Gammelseterdalen har "Gammelseter" i navnet. De øvrige ligger med andre ord i Vindøldalen. Nummerringen skyldes at en eksisterende base med naturtypelokaliteter for Surnadal er benyttet (der første nye nummer var 685, mens de to her med lavere nummer er videreføring av gamle lokaliteter).

Lok.nr.	Navn	Naturtype	Verdi	Areal
458*	Gammelseterdalen ved Skrøslættet	Gammel boreal lauvskog	A	108
468	Stygglia 2	Gammel boreal lauvskog	A	228
685	Kontrabakken	Slåttemark	B	2,5
686	Breiskarbekken sør	Gammel furuskog	A	412
687	Øvre Kløftsætra nord	Gammel boreal lauvskog	B	29
688	Storøya sørvest	Rikmyr	B	21
689	Fauskåa	Gammel furuskog	C	2
690	Stygglia 1	Gammel furuskog	B	458
691	Fagerlidalen nedre	Gammel furuskog	B	83
692	Breiskarsetra Heimre	Naturbeitemark	C	4
693	Breiskarbekken sørøst	Gammel furuskog	A	682
694	Breiskarbekken nord	Gammel furuskog	A	340
695	Storøya sør	Elveslette	C	183
696*	Gammelseterdalen: Seterbakken	Rik edellauvskog	B	11
697*	Gammelseterdalen: Smekkerfoss	Rik edellauvskog	B	9
698	Gammelseterbekken	Gammel edellauvskog	A	105
699	Gammelsetra sør	Flommarkskog	B	6
Sum	17 lokaliteter			2683,5

*) Lokalitetene ligger utenfor Trollheimen landskapsvernområde

Figur 7 Naturtypelokaliteter kartlagt i 2015 (og dels 2014) i Vindøldalen innenfor Trollheimen landskapsvernområde i Surnadal kommune.

Figur 8 Naturtypelokaliteter kartlagt i 2015 i Gammelseterdalen inntil og innenfor Trollheimen landskapsvernområde i Surnadal kommune.

3.3 Rødlisterarter

Et søk på Artskart (Artsdatabanken 2016) viser at det i forkant av feltarbeidet i 2014/2015 ikke var påvist en eneste rødlistearter i Gammelseterdalen og Vindøldalen, bortsett fra enkelte pattedyr og fuglearter. Generelt foreligger det få artsfunn fra dalførene, noe som styrker inntrykket av at det har vært lite biologiske undersøkelser her tidligere.

Under feltarbeidet i 2014 og 2015 ble det derimot gjort en del rødlistefunn, særlig av sopp og lav. I alt ble 16 arter påvist hvorav 15 innenfor verneområdet. Tre av artene – alm, fiolett greinkøllesopp og tyrivoksskinn – er rødlistet som sårbare, mens de andre er nær truet. Fem av artene ble påvist i Gammelseterdalen, hvorav den ene – olivenlav – bare ble funnet utenfor verneområdet, mens 10 arter ble påvist i Vindøldalen. Det er mulig enkelte innsamlede, men hittil ikke artsbestemte vedboende sopp fra Vindøldalen også kan være rødlistet. Uansett vurderes det særlig å være blant sopp det er et potensial for flere rødlistearter i disse to dalførene. Dette gjelder nok spesielt for vedboende arter, men i Gammelseterdalen kanskje også enkelte marklevende arter. En skal heller ikke utelukke rødlistearter innenfor andre organismegrupper, men for den største gruppa – virvelløse dyr – virker ikke potensialet særlig lovende. De fleste slike rødlistearter er varmekjære, og klimaet virker gjennomgående for kjølig til å by på egnede livsmiljøer for rødlistede virvelløse dyr.

Figur 9 Olivenlav Fuscopannaria mediterranea (NT) på gammel selje langs stien like nord for Seterbakken, i lia inntil østsiden av Gammelseterbekken nord for landskapsvernområdet . Foto: Geir Gaarder

Tabell 4. Påviste rødlistearter i Gammelseterdalen og Vindøldalen i Surnadal kommune i 2014 og 2015.

Norsk navn	Latinsk navn	Status	Lokalitet
Karplanter			
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	VU	458, 696, 697, 698
Lav			
Gubbeskjegg**	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	686, 694
Klosterlav	<i>Biatoridium monasteriense</i>	NT	696, 698
Olivenlav***	<i>Fuscopannaria mediterranea</i>	NT	697
Hvithodenål	<i>Chaenotheca gracilentia</i>	NT	468
Rustdoggnål	<i>Sclerophora coniophaea</i>	NT	468
Bleikdoggnål	<i>Sclerophora pallida</i>	NT	696, 698
Kystdoggnål	<i>Sclerophora peronella</i>	NT	468
Sopp			
Flekkhvitkjuke	<i>Antrodia albobrunnea</i>	NT	686, 691
Skrukkeøre	<i>Auricularia mesenterica</i>	NT	698
Fiolett greinkøllesopp	<i>Clavaria zollingeri</i>	VU	685
Almekullsopp	<i>Hypoxylon vogesiacum</i>	NT	696, 697, 698
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	693, 694
Tyrikjuke	<i>Sidera lenis</i>	NT	686, 690, 691, 693, 694
Furuplett	<i>Chaetoderma luna</i>	NT	686
Tyrivoksskinn*	<i>Phlebia serialis</i>	VU	686, 687
Sum: 16 arter			31+ funn

*) Bestemmelsen er litt usikker, da den ennå ikke er confirmert med andre fagfolk.

**) Arten ble også ved et par anledninger funnet utenfor avgrensede naturtypelokaliteter i Vindøldalen.

***) Arten ble også funnet litt nord for lokaliteten (UTM 494746 6569902) i Gammelseterdalen, dvs ingen funn innenfor landskapsvernområdet ble gjort for denne arten

Figur 10 Bleikdoggnål *Sclerophora pallida* (NT) på grov, gammel almebark på Seterbakken, i lia inntil østsiden av Gammelseterbekken like nord for landskapsvernområdet . Foto: Geir Gaarder

Figur 11 Rustdoggnål *Sclerophora coniophaea* (NT) ved basis av grov, gammel bjørk i Stygglia i Vindøldalen. Arten ble funnet flere steder her og har en lokalt god forekomst i denne lia. Den virker for øvrig sjelden og lokal i Møre og Romsdal, ganske sterkt knyttet til gamle, høyereliggende bjørkeskoger og har en tydelig noe østlig tendens i utbredelsen, der den bare går et stykke ut i fjordliene. Foto: Geir Gaarder

Ingen av de påviste rødlisteartene kan betegnes som nasjonalt sjeldne arter, men fiolett greinkøllesopp er internasjonalt sjelden, der Norge antageligvis har et spesielt forvaltningsansvar. Det er kjent et lite element av vedboende sopp på furu med et vestlig utbredelsesmønster, og som dermed teoretisk sett kan opptre i Vindøldalen. Det er også kjent en del krevende arter på alm, særlig blant Pyrenomyceter, og som delvis har kommet inn på den siste rødlista, som kanskje kan dukke opp i Gammelseterdalen. I begge tilfeller er det nok i første rekke snakk om sjeldne arter som er vanskelige å bestemme, og som dermed også vil være krevende og oppdage og samle inn. Samtidig vil dette eventuelt være elementer i artsmangfoldet som det kan knytte seg relativt høy forvaltningsinteresse til.

Av de 16 artene er fire arter (to lav og to sopp) knyttet til alm, som også selv er rødlistet. Fem vedboende sopp og lavarten gubbeskjegg er knyttet til gammel og for det meste død furu. Tre lavarter er i området knyttet til gamle bjørketrær. De to siste – fiolett greinkøllesopp og olivenlav – vokser på henholdsvis semi-naturlig eng og rikbarkstrær (i området på gamle seljer) eller noe rike bergvegger.

Ut over de nasjonalt rødlistede artene så ble det også gjort et par funn av mer regionalt sjeldne arter. Det kanskje mest uventede og interessante var to godt adskilte funn av hyllekjuke *Phellinus viticola* innenfor lokalitet 693 – Breiskarbekken sørøst i Vindøldalen. Arten er tidligere bare funnet to ganger i Eikesdalen innenfor Møre og Romsdal fylke. Det er en ganske tydelig østlig, innlandsart i Norge og forekomsten i Vindøldalen er antagelig eksempel på noe av det mest kystnære miljøet den kan vokse i. Fra Gammelseterdalen må et par funn av narrepiggsopp *Hyndocristella himantia* på almetrær trekkes fram. Arten var tidligere rødlistet som nær truet (NT), men ble tatt ut ved siste revisjon. Årsaken er at den også kan vokse på sterkt nedbrutt virke av mange treslag, ikke bare på grovbarkedede almer som i dette tilfellet. Det påpekes likevel i rødlistevurderingen at ”populasjonen som vokser på stammen av gamle edelløvtrær (særlig alm) er i klar tilbakegang, men dette utgjør en såpass liten andel av samlet populasjon at arten som helhet under noe tvil vurderes å ikke være i tilbakegang (evt. bare svak tilbakegang).” Forekomsten i Gammelseterdalen har derfor klar forvaltningsverdi.

Figur 12 Den ene stokken med hyllekjuke *Phellinus viticola*, som ble funnet sør for Breiskarbekken i Vindøldalen, Surnadal kommune. Stokken (snarere ei tykk, gammel furugrein) var snudd for anledningen, og ble forsøkt lagt pent tilbake på plass etter fotografering, i riktig retning. Disse flerårige fruktlegemene ville nok raskt dø hvis stokken hadde blitt permanent liggende denne veien. Foto: Geir Gaarder

3.4 Diskusjon

Sett i relasjon til naturmangfoldloven (§§8-10) kan det være grunn til å merke seg følgende med disse resultatene:

3.4.1 §8 - kunnskapsgrunnet

Verdifordelingen etter antall og areal er nokså skeiv hvis en hadde forventet en pyramideformet fordeling (der A er mest sjeldent og C vanligst). Nå er det mange og store A-lokaliteter og få og dels små C-lokaliteter. Dette kan til en viss grad forklares med faktiske forhold. Kartleggingen foregikk innenfor landskap som er vernet og der en på forhånd bør forvente en opphopning av spesielt verdifulle naturområder. Samtidig er størrelse i seg selv regnet for en svært viktig verdifaktor, der store områder automatisk regnes som mer verdifulle enn små (det finnes meget god vitenskapelig dokumentasjon på at store og/eller sammenhengende områder gir grunnlag for større artsmangfold og større muligheter for overlevelse enn små og/eller isolerte områder).

Deler av forklaringen ligger også i datatekniske årsaker. Reelt areal med A-verdi er ikke vist i tabellen, bare totalarealet for lokalitetene, og for mange av dem er det i områdebeskrivelsen oppgitt at vesentlige areal ikke er å regne som spesielt verdifulle (det er snakk om mosaikkmiljøer, der ikke minst innslag av fattig myrkanntmark uten særlig verdi dekker en god del areal i lokalitetene med gammel furuskog).

Men, det er også grunn til å regne med at noe av årsaken til denne skeive fordelingen ligger i et mangelfullt kunnskapsnivå. Hovedfokuset under kartleggingen gikk på å fange opp de mest verdifulle arealene, mens mindre verdifulle miljøer dermed automatisk ble nedprioritert. Kanskje ikke minst for gammelskogskvaliteter kan det ha slått ut betydelig innenfor området, der skog med sparsomme forekomster av verdifulle elementer og arter ikke har blitt fanget opp. Ikke minst i Vindøldalen er det all grunn til å regne med at det finnes verdifull gammelskog over større arealer (men da av noe lavere verdi enn de utfigurete arealene), både inn mot Vassdalen helt i sør, inne i Eiterdalen, nord for Fauskåa, rundt Kløftsetran og ikke minst rundt Breiskarsetran og nordover mot Kontrabakken. Under kartleggingen var jeg i flere tilfeller i klar tvil om det burde avgrensnes lokaliteter i flere av disse områdene, men vurderte kvalitetene som litt for lave (til å gi høy verdi). Det samme mønsteret gjelder nok også for flere andre kartlagte naturtyper, men helst uten å slå så sterkt ut.

Den interne fordelingen i betydning mellom disse tre faktorene blir det fort spekulativt å anslå (og også flere delforklaringer kan spille en rolle), men alle tre vurderes å være betydningsfulle.

Figur 13 Gammelskog nord for Kløftsetran, med spredt innslag av grove gadd og læger av furu og her også ei grov, levende osp. Miljøer med trær som har fått være i fred i antageligvis flere hundre år er sjeldne både lokalt, regionalt og nasjonalt og naturverdien blir da også ofte satt høyt på slike lokaliteter. Foto: Geir Gaarder

Selv om kunnskapsgrunnet utvilsomt fremdeles kan bli bedre innenfor de undersøkte dalførene, bør det likevel betegnes som ganske godt sammenlignet med mange andre områder i Norge. Kunnskapen er samtidig av ny dato, og den omfatter ikke bare naturtyper, men også flere viktige, relevante organismegrupper (karplanter, lav, sopp og dels moser). I tillegg er økologisk tilstand vurdert for både de enkelte miljøene og dalførene mer samlet sett. Det er samtidig snakk om konkret, stedfestet informasjon om både naturtyper og arter (unntatt virveldyr). Grunnet på disse deltemaene for å oppdatere nåværende verneformål og forvaltningsplan samt ta direkte stilling til eventuelle søknader om tiltak i området, bør derfor vanligvis være godt i forhold til kravene naturmangfoldlova stiller i §8.

3.4.2 §9 – føre-var-prinsippet

Det foreligger usikkerhet på flere punkt i resultatene, også når det gjelder verdisetting og avgrensning av lokalitetene som ble fanget opp. Særlig de gamle furuskogene er vanskelig å avgrense presist, siden relevante elementer og arter nesten alltid vil opptre spredt i slike lavproduktive fjellskogsområder. Ikke alle relevante arter er heller like enkle å fange opp. Ikke minst her gjelder det for sopp, der fruktifiserende marklevende sopp var praktisk talt fraværene i 2015 (og slike er særlig viktige for å verdsette kulturmarksenger presist) og det var både tidkrevende og dels fysisk umulig å kartlegge vedboende sopp på furu (disse fruktifiserer gjerne på undersiden av stokkene, og de fleste lot seg ikke vende om). Vurdering av potensial ble derfor tidvis viktig, og dette er uansett en usikker løsning, der det sannsynligvis ofte er en tendens til at en underestimerer potensialet.

*Figur 14 En relativt vakker barksopp funnet på undersiden av en mørken furulåg langs Fauskåa i Vindøldalen. Arten må mikroskoperes før art kan fastslås, men det er mulig det er en rødlisteart. Stokken var samtidig ikke større enn at det var mulig å snu på den (den ble lagt pent tilbake på plass etter at belegg var tatt).
Foto: Geir Gaarder*

I Gammelseterdalen medførte det litt uryddige og dels utfordrende terrenget svakheter med å få god oversikt og få sjekket godt et representativt utvalg av miljøer. Dette kan ha ført til at eksempelvis fossefall, kløftmiljøer, rasmarker og rasmarkskog har blitt undervurdert. Egen erfaring er ellers at kvaliteter knyttet til gammel lauvskog kan være vanskelig å fange opp hvis en ikke har (relativt sett) enkelte observerbare lav å forholde seg til. Andre organismegrupper, som virvelløse dyr og vedboende sopp, er gjerne mer arbeids- og kompetansekrevene, og disse kan derfor bli undervurdert. I tillegg kommer den raske omsetningen/nedbrytningen av dødt trevirke av boreale lauvtrær, som gjør at også kontinuitet og mengde av dette kan bli undervurdert.

Mens det kan være forholdsvis enkelt å vurdere konsekvensene av noen typer tiltak, kan andre være vanskeligere. Direkte fysiske inngrep og flatehogst er eksempel på slike. Tilrettelegging for økt friluftsliv med tilhørende forstyrrelser eller sporadiske uttak av trevirke, begrensede vedhogster, spredning av fremmede arter eller husdyrbeite er eksempel på bruksendringer som kan være noe vanskeligere å vurdere. Som en hovedregel vil ikke friluftsliv gi merkbar skade på naturverdiene som ble påvist i de to dalførene, men anlegges stier uheldig eller det blir populært å hogge ned gamle

tyristubber til bål så kan det lokalt være klart negativt. På den andre siden kan riktig tilrettelegging, eksempelvis at opprettelsen av turisthytter på gamle setervoller fører til gjenopptatt skjøtsel av slåttemarka (Vollasetra i Sunndal kommune er et godt eksempel på dette), så kan det slå positivt ut. Vedhogst av fremmede arter som norsk gran er et annet eksempel på et positivt tiltak. Husdyrbeite vurderes vanligvis som hovedregel å være positivt for naturverdiene, men blir det for intensivt (se figur 16 under som et eksempel), så kan også dette snu til et negativt tiltak for naturmangfoldet.

3.4.3 §10 – økosystemtilnærming og samlet belastning

I en bevaringssammenheng klargjør fordelingen av naturtypelokaliteter og rødlistearter hva som er de viktigste naturverdiene i dalførene og hva som bør kunne betegnes som noe mindre viktig verdier. Spesielt det store arealet, men også det store antall elementer og i noe mindre grad konkrete artsforekomster, understreker betydningen av den gamle furuskogen i Vindøldalen. Denne anses å være av stor verdi ikke bare i en lokal sammenheng, men også i et regionalt perspektiv. Siden gammel kystnær furuskog er sjelden både nasjonalt og internasjonalt, kan den også ha interesse i en ennå større sammenheng. Ved eventuelle planer om hogst av furu innenfor dette verneområdet, samt også i resten av Vindøldalen, er det derfor svært viktig å foreta faglig grundige vurderinger av den samlede belastningen på naturtypen av slike tiltak. Selv om det er store arealer med slik skog så vokser trærne seint, de kan bli mange hundre år gamle og rødlistearter kan være knyttet til trær som har vært døde i mange ti-år, samt at en del av de mest krevende artene kan være naturlig sjeldne i landskapet. Selv små uttak av furuvirke fra Vindøldalen kan derfor skade naturverdiene hvis de blir utført på en uheldig måte. I Gammelseterdalen ser det derimot så langt ikke ut til å være spesielle verdier knyttet til gammel furuskog som forsvarer høyt fokus på naturtypen i denne sammenheng.

Det ser ikke ut til å være grunn til å konkludere med tilsvarende høy verdi for de lauvskogsdominerte naturtypene. Også disse inneholder likevel såpass store verdier at de fortjener en del oppmerksomhet, samtidig som de dekker vesentlig mindre areal. I Vindøldalen er det helt klart en del verdier knyttet til gammel boreal lauvskog, kanskje særlig gammel bjørkeskog. Det er ikke snakk om mange lokaliteter eller store areal, men på sikt er det sannsynlig at arealet er økende (hvis det ikke foretas omfattende hogst). Blant annet er det en del eldre lauvskog under Breiskarsetran, som en bør forvente at flere av de gammelskogstilknyttede artene som ble påvist nærmere Øvre Kløftsetra (i ospedominert skog) og i Styggliå kan spre seg til. Slik situasjonen er nå virker likevel disse områdene sin betydning i en kommunal eller regional sammenheng begrenset. Siden det er såpass små areal med produktiv lauvskog i dalføret (og da knyttet til områdene nevnt ovenfor), er det viktig at eventuell vedhogst ikke lokaliseres til disse områdene, men heller rettes mot noe mer lavproduktiv og yngre lauvskog (som det bl.a. finnes langs vegen og på flommarkene langs elva).

I Gammelseterdalen er det hittil dokumentert mindre verdier knyttet til gammel boreal lauvskog (men disse kan være noe undervurdert, jf kapittel 3.3.2 ovenfor). Derimot er det noe verdier knyttet til rik og dels gammel edellauvskog her. Enkelte slike forekomster er også kjent rett utenfor undersøkesområdet, i dalføret til Neåa, samt ikke minst flere steder nedover selve Todalen mot fjorden. Forekomstene i Gammelseterdalen må derfor ses i sammenheng med disse andre lokalitetene, og de utgjør samlet sett et viktig område for edellauvskog i distriktet. Lokalitetene i Gammelseterdalen er ganske opplagt de mest artsfattige av disse. På den andre siden er de også av de få som ikke er alvorlig skadd av hjortegneg (eller er akutt truet av granplantinger), noe som gjør at betydningen av dem sannsynligvis vil øke på sikt. Tiltak som kan påvirke forekomsten av rike edellauvskog og gamle almetrær i Gammelseterdalen bør derfor absolutt vurderes opp mot den samlede belastningen slike naturverdier er utsatt for både i en lokal, kommunal og dels også regional sammenheng.

Når det gjelder andre påviste verdier, så vurderes flommarksmiljøene og elveslettelandskapet for å være såpass små, allerede sterkt påvirket (forringet) eller ligger så isolert at de er mindre viktige å

vurdere i et større perspektiv. Også de utfigurerte semi-naturlige engene (slåttemark og naturbeitemark) er få og små. Tilstanden er samtidig langt fra optimal som følge av gjengroing. Hevet beiterykk eller økt slått kan likevel føre til at setervollene fra Kløftsætra og nordover til Kontrabakken kan få en viss betydning som biologisk verdifulle kulturlandskap.

Figur 15 Ganske grov alm i skogkledt, nokså rik rasmarksmiljø på Seterbakken langs Gammelseterelva. Det var flere delområder med gamle almetrær her i nedre deler av Gammelseterdalen, og ennå flere lokaliteter ligger nedover Todalen mot fjorden. Lokalitetene i Gammelseterdalen antas derfor å være del av et nettverk med denne typen miljøer der de typiske og ofte krevende artene har mulighet for å vandre og utveksle gener mellom de ulike forekomstene. For langsiktig bevaring av naturmangfoldet er det svært viktig å trekke inn slike perspektiv både i verdivurderinger og forvaltning av de enkelte områdene. Foto: Geir Gaarder

4 OPPSUMMERING OG OPPFØLGENDE ARBEID

Med feltarbeidet i 2014 og 2015 er kunnskapen om naturverdiene i Vindøldalen og Gammelseterdalen, i og inntil Trollheimen landskapsvernområde, vesentlig forbedret. Undersøkelsene dokumenterte et betydelig behov for oppgradering av kunnskapen. Lite var kjent på forhånd, og det som kjent viste seg å gi et mangelfullt og dels direkte feilaktig inntrykk av naturverdiene.

Kort oppsummert er det i Vindøldalen betydelige verdier knyttet til gammel, lite påvirket furuskog. I tillegg er det noe verdier knyttet til gammel boreal lauvskog med bjørk og osp. Enkelte kulturlandskapstilknyttede verdier er også kjent, men disse forringes samtidig gradvis som følge av gjengroing. Også så vidt vassdragstilknyttede verdier ble påvist, men tidligere regulering av Vindøla har allerede redusert disse vesentlig. Få konkrete, alvorlige trusler mot naturverdiene ble påvist, bortsett fra gjengroingen av setervollene. De negative effektene av vassdragsreguleringen vil antagelig pågå i lang tid før en ny, mer stabil dynamikk oppstår. I tillegg ble det så vidt observert spredning av fremmede treslag (norsk gran) og lokale skader på vegetasjonen som følge av tilleggsfóring av storfe. Dette er likevel små og lokale påvirkninger som i ubetydelig grad påvirker området sin samlede verdi. Skulle det derimot bli aktuelt med mer hogst av ved eller tømmer i dalføret, så kan dette lett gi større skader.

I Gammelseterdalen ble det i liten grad funnet verdier knytte til furu, mens det var større verdier knyttet til rik og dels gammel edellauvskog, samt i noen grad gammel boreal lauvskog i dalføret. Andre positive trekk var forekomsten av fossefall og kløftmiljøer langs hovedvassdraget, fravær av skader etter hjortegnag på alm, samt at storfe fremdeles utøver et betydelig beitetrykk i deler av dalføret. Bortsett fra mindre innslag av plantet gran med tilhørende sekundærspredning, ble det heller ikke registrert merkbare negative virkninger på naturverdiene her.

Nye undersøkelser vil sannsynligvis kunne dokumentere ennå flere rødlistearter og flere verdifulle naturtyper, men det er vanskelig å se for seg at dette vil endre hovedinntrykkene av dalførene i merkbar grad. I så tilfelle vil det antagelig være behov for vesentlig større ressursinnsats, og med et usikkert resultat. Innenfor dalførene vurderes det som viktigere å vurdere konkrete skøtselstiltak, som slått/økt beite av setervoller og fjerning av plantet og sekundærspredt gran. I tillegg bør erfaringene med supplerende kartlegging og kvalitetskontroll i disse to dalførene evalueres opp mot kunnskapsnivået i resten av Trollheimen landskapsvernområde (med tilhørende reservat). Hvis det er lignende indikasjoner på lavt eller feilaktig kunnskap om naturverdiene andre steder, så anbefales det at samme typen supplerende kartlegging gjennomføres der.

Figur 16 Omfattende kjøreskader etter utlegging av tilleggsfôr for beitende storfe, samt tilhørende oppgødsling av marka, sørvest for Storøya i Vindøldalen. Dette var et såpass lokalt fenomen at det gir liten utslag på vurderinger av naturverdiene både for naturtykelokaliteten her og dalføret som helhet, der bruken av beitende storfe vurderes å være positivt for naturverdiene. Det gir likevel et godt eksempel på utfordringene med å få til en balansert, god forvaltning av verneområdet. Foto: Geir Gaarder

5 KILDER

Artsdatabanken 2015. Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no/>

Aune, E. I. 2005. Kartlegging av biologisk mangfold (naturtyper) i Surnadal kommune. NTNU Vitenskap.mus. Rapp. bot. Ser. 2005-1: 1-52.

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13, 2. utgave 2007: 1-258 + vedlegg.

Eklo, M. & Ekker, Å. T. 2005. Forvaltningsplan for Trollheimen landskapsvernområde. Møre og Romsdal fylke, Areal og miljøvern avdelinga. Rapport 2005:6. 92 s.

Gjærevoll, O. 1980. Oversikt over flora og vegetasjon i Trollheimen. K. norske Vidensk. Selsk. Rapp. bot. Ser. 1980-2: 1-42.

Gaarder, G. 2014. Vindøldalen i Trollheimen landskapsvernområde. Vurdering av naturverdier, spesielt knyttet til gammelskog. Miljøfaglig Utredning notat 2014:24. 18 s.

Hanssen, U. & Jordal, J. B. 2012. Kartlegging av naturtyper i kulturlandskapet i Trollheimen landskapsvernområde. Rapport J.B. Jordal 2012:01. 72 sider.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

Melby, M.W. & Gaarder, G. 2000. Verdier i Toåa, Surnadal kommune i Møre og Romsdal. Direktoratet for naturforvaltning VVV-rapport 2000-25: 1-46, 7 kart, 1 pl. + 60 s. vedlegg.

Miljødirektoratet 2015. Naturbase kart. Kartlag Naturtyper. Internett: <http://kart.naturbase.no>

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.

Nordsteien, J.H. 1980. Vegetasjonskart Vindøldalen. 1: 35 000. K. norske Vidensk. Selsk. Rapp. bot. Ser. 1980-2: 35-36.

Tveten, E., Lutro, O. & Thorsnes, T. 1998. Geologisk kart over Norge, berggrunnskart Ålesund. M 1:250.000. NGU

Vold, L. E. 1981. Flora og vegetasjon i Toåas nedbørfelt, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag. K. norske Vidensk. Selsk. Mus. Rapp. bot. Ser. 1981-10: 1-58.

Figur 17 Landskap i øvre deler av Gammelseterdalen. Spredte halvgamle furuer, men slett ingen spesielt grov eller gammel skog her. Det var samtidig såpass fattige skogtyper at det ikke ble funnet grunnlag for å avgrense verdifulle skogtyper så langt oppe i dalføret. Derimot var det større usikkerhet knyttet til elvekløfta her, som kan skimtes på bildet. Som følge av nokså fattig berggrunn og høytliggende område, ble heller ikke denne utfigurert som spesiell forekomst. Foto: Geir Gaarder

6 VEDLEGG – LOKALITETSBEKRIVELSER

På de følgende sidene kommer beskrivelser av alle lokalitetene, sortert etter stigende nummer.

458 Gammelseterdalen ved Skrøslættet

Naturtype Gammel boreal lauvskog

Utforming Gammel gråorheggskog

Verdi **A**

Areal 108,0 dekar

UTM 32V 494500 6959600

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 14.01.2016, basert på eget feltarbeid 11.10.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper i Gammelseterdalen. Det meste av avgrenset lokalitet har tidligere vært del av en stor naturtypelokalitet (registrert av Aune (2005), og ble tidligere kalt Gammelseterdalen, (Naturbasenr BN00018147), basert på Vold (1981) og dels Melby & Gaarder (2000), men da omtrent uten informasjon, og nå sterkt revidert, med oppdaterte beskrivelser, samt at flere andre delområder er skilt ut som egne lokaliteter. Eventuell rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger i nedre deler av Gammelseterdalen, sør for Kårvatn, på vestsiden av dalen like utenfor landskapsvernområdet. Den omfatter ei bratt lise med skogkledt rasmark og grenser mot uthogd skog i nedkant, fjellskog på oversiden og fattigere skog i sør og nord. NB! Bare randsoner i sørøst ble undersøkt i felt i 2015 og lokaliteten må betegnes som svært mangelfullt kartlagt!

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Trolig er det betydelige areal med høgstaudeskog her, men det må undersøkes nærmere. Helst finnes også litt mer åpen ur og rasmark, samt at det sannsynligvis er partier/kantsoner med noe fattigere skog, dvs storbregne og kanskje også blåbærskog (småbregneutforming). I nedkant er det utydelig overgang mot skogkledt semi-naturlig eng (hagemark).

Artsmangfold

Alm (VU) forekommer oppe i lia og er lokalt trolig skogdannende, men for det meste dominerer boreale lauvtreslag. Særlig gråor er stedvis viktig i nedre deler, mens det oppe i lia også er partier med bl.a. mye selje. Feltsjiktet inneholder i nedre deler bl.a. høgstauder som skogstjerneblom. Det er grunn til å anta at enkelte litt mer varmekjære arter kan opptre høyere oppe. I nedre deler ble det samtidig funnet enkelte vanlige arter i lungenever-samfunnet på lauvtrærne, som lungenever og skrubbenever, og det er sannsynlig at disse også opptrer til dels vanlig lenger oppe i lia, kanskje også andre arter i samme samfunn. Det ble forgjeves lett etter kravfulle og rødlistede knappenåslav på gamle lauvtrær i nedre deler, men det virker sannsynlig at enkelte slike kan forekomme i området. Det ble samtidig lett litt etter moser og sopp på læger uten funn av spesielle arter, men også enkelte slike bør kunne opptre her. Bare forventede arter som sagtvebladmose og pusledraugmose ble påvist i 2015.

Bruk, tilstand og påvirkning

Skogen i nedre deler beites nokså hardt av storfe, uten at det vurderes å påvirke verdiene vesentlig, og det

vurderes som snarere positivt enn negativt. Skogen er hogd ut i nedkant og har nå preg av åpent beitelandskap (men der beitepåvirkning over tid kanskje ikke har vært høy nok til å betegne dette som semi-naturlig eng). Det er en del nokså grov gråor i nedre deler (dels over 40 cm i dbh) og noe dødt trevirke her.

Fremmede arter

Ingen observert.

Del av helhetlig landskap

Det er noe til dels gammel oreskog og annen boreal lauvskog i Gammelseterdalen, hvorav avgrenset lokalitet er en viktig del.

Verdivurdering

Basert på faktaark fra høsten 2014 oppnår lokaliteten høy vekt på størrelse (108 daa), ut fra potensial antatt middels vekt på arts mangfold og middels vekt på tilstand. Samlet sett gir dette verdien svært viktig - A. NB! Det må her understrekes at denne verdivurderingen er ganske usikker og mangelfullt underbygd.

Skjøtsel og hensyn

Det viktigste for å bevare naturverdiene er å unngå hogst av lauvtrær. Fortsatt godt husdyrbeite vurderes som positivt, men er neppe avgjørende for bevaring av verdiene.

Til dels høye konsentrasjoner med dødt trevirke preger skogen i nedre deler. Høyere oppe er det kanskje mulig å skimte litt av alma som står der. Fotograf: Geir Gaarder

Gamle, grove oretrær og noe dødt trevirke i sørøstre del av lokaliteten, med til dels mye lungenever på trestammene. Fotograf: Geir Gaarder

Gamle fonnløp er det flere av her. En kan i bakgrunnen samtidig skimte det helt åpne landskapet ned mot elva. Fotograf: Geir Gaarder

468 Stygglia 2 - Trollheimen, Surnadal

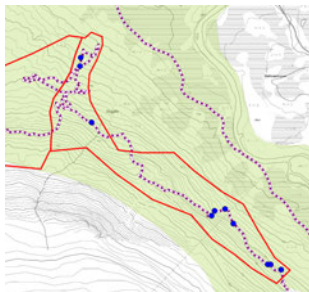
Naturtype Gammel boreal lauvskog

Utforming Gammel bjørkeskog

Verdi **A**

Areal 228,0 dekar

UTM 32V 499900 6974200

Blå prikker viser stort sett funn av rødlistede knappenåslav. Fiolett, stiplet strek er turruta.

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 13.01.2016, basert på eget feltarbeid 16.10.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper innenfor landskapsvernområdet i Vindøldalen. Lokaliteten har tidligere vært del av en stor naturtypelokalitet (registrert av Aune (2005), tidligere benevnt som Øvre Vindøldalen, Naturbasenr BN00018176), basert på Gjærevoll (1980) og Nordsteien (1980), men nå sterkt revidert (i praksis er ikke noe av den gamle beskrivelsen videreført, men se likevel Nordsteien (1980) sitt vegetasjonskart over Vindøldalen), med oppdaterte beskrivelser, der denne her erstatter den gamle. I tillegg er det også skilt ut et par andre delområder innenfor den gamle lokaliteten. Eventuelle rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger i indre deler av Vindøldalen, under Stygglijellet, med Eiterdalen i vest og Fagerlidalen i sør. Den grenser mot mer fjellskogskratt i sør og dels øst, mot fattigere, gammel furuskog (egen lokalitet) i vest og mot fattigere og dels mer påvirket og myrlendt skog i nord. Innenfor lokaliteten er det til dels litt skogkledd rasmark/blokkmark, samt at det er innslag av enkelte delvis åpne fonnløp i østre halvdel.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Her er det nok en god del storbregneskog (25%), men også innslag av litt høgstaudeskog (knapt 20%), bl.a. langs bekken lengst vest. I tillegg kommer en del med blåbærmark (særlig tidligere småbregneskog).

Artsmangfold

Bjørk er dominerende treslag, men det finnes også litt selje (under 5%) og innslag av rogn (5-10%), gråor (under 5%) og furu (under 5%). Feltsjiktet er for så vidt stedvis frodig, men ikke spesielt artsrikt, med arter som turt, skogstjerneblom, engsyre og skogrørkvein. Av størst interesse ser lavfloraen på grove, gamle bjørketrær ut til å være. Det ble gjort spredte funn på slike trær av knappenåslav som rustdoggnål (NT - 7 funn), kystdoggnål (NT - 1 funn), dverggullnål (2 funn) og hvithodenål (NT - 1 funn). I tillegg sparsomt med vinflekklav. Det er nok potensial for ytterligere enkelte krevende og kanskje rødlistede lav her. I tillegg forekommer det enkelte vedboende arter og på ei selje ble antatt seljehvitkjuke funnet, en sjelden og tidligere rødlistet art. Også for sopp er det potensial for flere funn av kravfulle og kanskje rødlistede arter. På selje og særlig på rogn vokser det for øvrig noe av enkelte vanlige lavararter i lungenever-samfunnet, dvs lungenever, skrubbenever og vrenge-arter, samt også så vidt brun blæreglye.

Bruk, tilstand og påvirkning

Skogen er ganske gammel med stedvis noe dødt trevirke i ulike nedbrytningsstadier og en del grove trær. Til dels bjørker på 50-60 cm i dbh. Stubber er det lite å finne av, men det kan skyldes rask nedbrytning her. Også

enkelte gadd og læger (dels grove - dvs opp til 70-80 cm i dbh) av furu finnes, men i svært lave tettheter. Få døde trær av gråor, selje og rogn, og med levende trær opp mot 40-50 cm i dbh. Læger kanskje 2-3/da, lokalt opp mot 5-10, mens gadd er under 1/daa. Tresjiktstetthet rundt 60%. Et par brannlyrer på gamle furuhøgstubber ble sett.

Fremmede arter

Ingen observert.

Del av helhetlig landskap

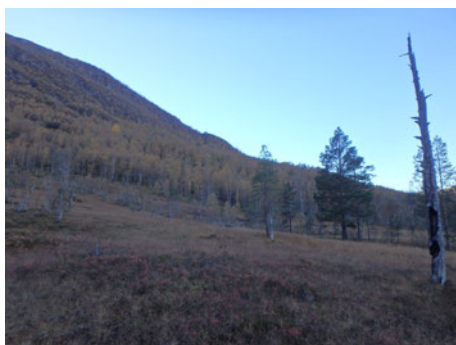
Indre deler av Vindøldalen har en god del gammel furuskog med tilhørende typiske elementer og arter, men bare fragment av tilsvarende typer rik og gammel bjørkeskog. Lokaliteten er derfor i begrenset grad del av et nettverk.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark fra høsten 2014 oppnår lokaliteten høy vekt på størrelse (228 da), middels vekt på arts mangfold og lav vekt på tilstand. Samlet sett gir dette verdien svært viktig - A.

Skjøtsel og hensyn

Naturverdiene er knyttet til ulike treslag, men til gammelskogselementer som både gamle levende trær og døde trær. Plukking av enkelte yngre til middelaldrende trær kan derfor i teorien være forenlig med bevaring av naturverdiene, mens hogst av gamle trær er i direkte konflikt, og en skal trolig heller ikke ta mange yngre trær før redusert rekruttering medfører potensial for tap av verdier.

Sentrale og vestre del av lokaliteten sett fra myrene nedenfor. Fotograf: Geir Gaarder

Nokså rik skog med innslag av gamle seljetrær i østre del av lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

Parti med ganske frodig høgstaudebjørkeskog innenfor lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

685 Kontrabakken

Naturtype Slåttemark

Utforming Fattig slåtteeng

Verdi **B**

Areal 2,5 dekar

UTM 32V 500620 6976110

Innledning

Beskrivelsen er laget av Geir Gaarder i Miljøfaglig Utredning 15.10.2014 basert på eget feltarbeid 29.09.2014, sammen med Hege Sæther Moen. Kartleggingen ble utført på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, for å bedre det naturfaglige kunnskapsgrunnlaget innenfor Trollheimen landskapsvernområde. Lokaltiteten virker ikke tidligere undersøkt. Eventuell rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger i den sørvestvendte lia inne i Vinddøldalen på sørsiden av Surnadalen, like innenfor vernegrensa til Trollheimen LVO. Berggrunnen virker ganske kalkfattig. Lokaliteten grenser mot bjørkeskog på alle kanter, dels skog som tidligere trolig har kommet opp på gammel kulturmarkseng.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette ser ut til å være ei typisk noe fattig kulturmarkseng, dvs ei gulaks-engkveineng (intermediær og dels veldrenert utforming).

Artsmangfold

Karplantefloraen virker ganske artsfattig, men flere typiske kulturmarksengarter opptrer spredt til vanlig, som finnskjegg, tepperot og gulaks. I tillegg ble det under besøket påvist sparsomt med beitemarksopp. Fiolett greinkøllesopp (VU) var mest interessante artsfunn og denne vokste i sørvestre deler av lokaliteten. I tillegg ble et par mer vanlige og ikke spesielt krevende arter så vidt funnet – engvokssopp og honningvokssopp.

Bruk, tilstand og påvirkning

Enga har ikke vært gjødslet i nyere tid, og det er godt mulig det her aldri har vært tilført noe gjødsel ut over lokal bruk av husdyrgjødsel. I tillegg kommer det som dyrene som har beitet i nærområdet har tilført. Enga ligger nå som en del av utmarksbeitet i dalføret, og dette virker for tiden å være lavt, slik at den er i langsom gjengroing. Ung og tett skog bl.a. i nedkant av enga vitner om tidligere bruksopphør og et opprinnelig større åpent engområde her.

Fremmede arter

Ingen påvist av betydning på enga (husker ikke om et og annet gammelt frukttre ble oversett), men gran er plantet inn ikke særlig langt unna.

Del av helhetlig landskap

Få andre kulturmarker av verdi er hittil påvist i dalføret.

Verdivurdering

Med basis i faktaark fra 2014 vurderes denne lokaliteten å få lav vekt på tilstand, middels på rødlistearter, lav på antall engarter, grunntypevariasjon, nærhet til andre kulturmarker og del av tradisjonelt gårdslandskap, mens det blir høy vekt på størrelse (2,5 daa). Ut fra dette gis verdien viktig – B. Hvis en hadde verdsatt den som naturbeitemark ville vekting for tilstand vært middels, men samlet vil være den samme.

Skjøtsel og hensyn

Naturverdiene er helt avhengig av at en tar opp igjen tradisjonell skjøtsel, helst med årlig slått og fjerning av grasen og etterbeite, men et suboptimalt alternativ er økt husdyrbeite i sommerhalvåret. Gjødsling og jordbearbeiding er selvsagt negativt. Fjerning av unge og middelaldrende lauvtrær i kantsoner er samtidig ønskelig (samt at en hindrer nytt oppslag av lauvkratt).

*Øvre deler av enga, sett mot nordvst, med rester av låven.
Fotograf: Geir Gaarder*

*Engpartier i sørvest der fiolett greinkøllesopp vokste. Fotograf:
Geir Gaarder*

*Fiolett greinkøllesopp (VU) funnet på lokaliteten. Fotograf: Geir
Gaarder*

686 Breiskarbekken sør

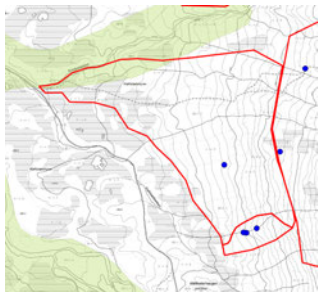
Naturtype Gammel furuskog

Utforming Gammel kystfuruskog

Verdi **A**

Areal 412,0 dekar

UTM 32V 501310 6973830

Omtalt lokalitet er den store her, mens det ligger en liten, gammel ospeskog rett i sørkant, en ny stor lokalitet med gammel furuskog i øst. Lysegrønn farge er en tidligere avgrenset lokalitet med høgstaudebjørkeskog.

Innledning

Beskrivelsen er laget av Geir Gaarder i Miljøfaglig Utredning 15.10.2014 basert på eget feltarbeid 29.09.2014, sammen med Hege Sæther Moen. Kartleggingen ble utført på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, for å bedre det naturfaglige kunnskapsgrunnlaget innenfor Trollheimen landskapsvernområde. Lokaliteten virker ikke tidligere undersøkt. Eventuell rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger i den sørvestvendte lia i indre deler av Vinddøldalen på sørsiden av Surnadalen, inne i Trollheimen LVO. Berggrunnen virker ganske kalkfattig. Lokaliteten grenser for en del mot myr i vest, mot en annen naturtype i sør (gammel lauvskog) og usikker grense mot øst og nord, der det godt kan være større areal med lignende skog.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Det er snakk om lyngfuktskog og blåbærfuktskog (ikke så mye) med overganger mot skogkledte myrkanter og fattig fastmattemyr. Areal med relevant gammel furuskog er anslått til 60%, mens resten da består av fattigmyr og mer åpne kantsonemiljøer.

Artsmangfold

Furu er dominerende treslag og ellers finnes primært bare litt bjørk sparsomt innenfor lokaliteten (mens det rett i sør også er noe osp og andre boreale treslag). Ingen spesielle lavarter ble funnet, men brannlav finnes på brannlyrer og gubbeskjegg (NT) sparsomt på levende furu. Av særlig interesse er et element av vedboende sopp typisk for eldre furulæger, primært trolig dannet fra seintvoksende trær. Dette omfattet flekkhvitkjuke (NT) – en karakterart for eldre furulæger i kontinentale, nordlige furuskoger, tyrikjuke (NT) – en karakterart for eldre og gjerne litt morkne furulæger i kystområdene, tyriplett (NT) – typisk for hard og tørr død furuved, og antatt *Phlebia serialis* (VU) som finnes spredt på eldre furulæger, gjerne på litt bedre boniteter. Det er opplagt potensial for flere krevende og rødlistede vedboende sopp her, trolig også truede arter.

Bruk, tilstand og påvirkning

Hogstspor finnes, men er sparsomme og gamle (neppe mer enn et par spor/daa). Det er på den andre siden jevnt med seintvoksende, eldre furutrær (men ikke spesielt grove), og i tillegg finnes gadd og læger hist og her (inkludert litt grøvre og noe nedbrutte læger), men antall elementer/daa er ikke mange (klart under 5/daa). Området bærer generelt preg av svært lite hogst siste 100 år (men mer hogd ned mot vegen) og også bare begrensede uttak av virke før den tid. Skogen virker gjennomgående ganske flersjiktet.

Fremmede arter
Ingen påvist.

Del av helhetlig landskap

Det er en del eldre skog innenfor aktuell del av dalføret (verneområdet). Lokaliteten må derfor sies å være del av et helhetlig gammelskogslandskap, selv om det er markant mer påvirket i ytre deler av dalen.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark for 2014 oppnår lokaliteten høy vekt på størrelse (412 dekar, hvorav anslagsvis minst 60% er å betrakte som gammel furuskog), middels til høy vekt på artsmangfold (dokumentert 4 NT-arter, potensial for flere og gjerne også truede arter), høy vekt på påvirkning og middels vekt på tilstand. Samlet sett gir dette verdien svært viktig – A, og det gode potensialet for at lokaliteten bør utvides mot nord og øst er med på å styrke en slik vurdering.

Skjøtsel og hensyn

Skogen er såpass lavproduktive at alle former for uttak av furu til tømmer, ved eller andre formål raskt svekker naturverdiene. Alle former for skogsdrift frarådes derfor, mens vanlig husdyrbeite trolig har mindre betydning og i det minste ganske så klart primært en positiv effekt.

*Utsnitt av deler av skogen, i nordvestre deler av lokaliteten.
Fotograf: Geir Gaarder*

*Flekkhvitkjuke (NT) ble funnet på furulåg her i myrkanten.
Fotograf: Geir Gaarder*

Spredte gamle brannlyrer vitner om en større brann over området for lang tid tilbake. Fotograf: Geir Gaarder

687 Øvre Kløftsætra nord

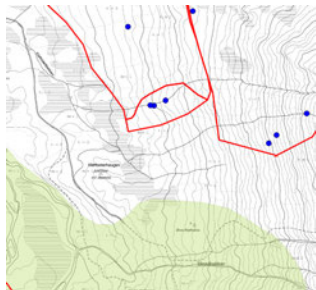
Naturtype Gammel boreal lauvskog

Utforming Gammelt ospeholt

Verdi B

Areal 29,0 dekar

UTM 32V 501430 6973530

Omtalt lokalitet er den vesle, der hele figuren er vist.
Blå prikker viser funn av potensielt kravfulle arter.

Innledning

Beskrivelsen er laget av Geir Gaarder i Miljøfaglig Utredning 17.10.2014 basert på eget feltarbeid 29.09.2014, sammen med Hege Sæther Moen, se Gaarder (2014). Lokaliteten ble også oppsøkt 20.10.2015 av Geir Gaarder, sammen med Gøran Bolme. Kartleggingene ble utført på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, for å bedre det naturfaglige kunnskapsgrunnlaget innenfor Trollheimen landskapsvernområde. Lokaliteten virker ikke tidligere undersøkt. Eventuell rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger i den sørvestvendte lia i indre deler av Vinddøldalen på sørsiden av Surnadalen, inne i Trollheimen LVO. Berggrunnen virker ganske kalkfattig, men en del løsmasser og dels fuktig gir likevel her stedvis litt frodig miljø. Lokaliteten grenser mot annen naturtype i nord og øst (gammel furuskog) og mot skog fattigere på lauvtrær (samt også litt mer påvirket) i sør og dels mot myr i vest.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Trolig er det noe småbregneskog her, men mest ordinær blåbærskog.

Artsmangfold

Osp, bjørk og furu er dominerende treslag og i tillegg opptre rogn mer sparsomt (anslått fordeling hhv 2:4:3:1). Ingen spesielle arter ble påvist i feltsjiktet. Det ble søkt etter kravfulle knappenålslav og andre gammelskogstilknyttede skorpelav på lauvtrærne, uten at spesielle arter ble påvist, men det er et potensial for slike. Lungenever-samfunnet opptre derimot, om enn ikke i store mengder og bare vanlige arter ble påvist, som lungenever, skrubbenever og vrenge-arter, samt puteglye og brun blæreglye på rogn. På læger av osp forekom det bl.a. pusledraugmose og råteflak, samt flere vedboende sopp, inkludert gamle eksemplarer av begerfingersopp ett sted. Arten var tidligere rødlistet, men er tatt ut der. Den virker likevel ganske sjelden og kravfull på Nordvestlandet og det var uventet å finne den i en slik høytliggende skog (arten opptre primært i lavereliggende fjordlier). I 2015 ble samtidig sannsynligvis tyrivoksskinn *Phlebia serialis* (VU) funnet på furulåg. Det er et klart potensial for flere kravfulle og helst også rødlistede vedboende sopp her, spesielt på litt morkne ospelæger.

Bruk, tilstand og påvirkning

Det har utvilsomt vært hogd her tidligere og enkelte gamle stubber ble sett. Dette ser likevel ut til å ha skjedd for lang tid tilbake og nå virker skogen gammel og ganske storvokst (osp opp i 50 cm i dbh trolig), der det samtidig har begynt å bli godt innslag av dødt trevirke. Ikke minst gjelder det for osp, inkludert morkne læger, men også av furu og bjørk. Samlet sett innenfor lokaliteten likevel ikke mer enn 4-5 læger/daa og neppe mer enn 1-2 gadd/daa.

Fremmede arter

Ingen påvist.

Del av helhetlig landskap

Det finnes flere partier med lauvskog i dette dalføret, men om de innehar lignende kvaliteter er ukjent. Betydningen som del av et system med gammel lauvskog er derfor ukjent, men som viktig variasjon i et furudominert skoglandskap har lokaliteten sannsynligvis ganske stor betydning

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark for 2014 oppnår lokaliteten middels vekt på artsmangfold, middels på størrelse (29 daa), trolig middels på gammelskogselementer (litt usikker vurdering), mens det ikke gis utslag på spesielle naturtyper. Ut fra dette oppnår lokaliteten verdi som viktig – B.

Skjøtsel og hensyn

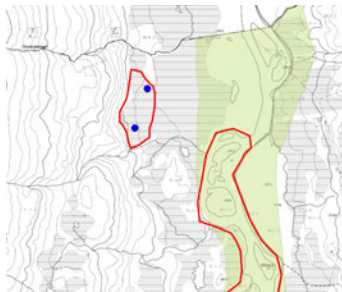
Generelt vil trolig omtrent alle former for uttak av trevirke kunne skade naturverdier her, slik at det beste vil være å la skogen få stå urørt. Det ser ikke ut til å være behov for aktiv skjøtsel. Buffersonebehov ut over det som naturlig ligger inn i form av myr og tilgrensende naturtyper begrenser seg trolig til smale soner mot sør for å unngå stormfellingene.

Skogbildet innenfor lokaliteten er til dels ganske åpent og dominert av ulike lauvtrær, samt at det finnes spredt med læger i litt ulike nedbrytningsstadier på marka. Fotograf: Geir Gaarder

688 Storøya sørvest

Naturtype	Rikmyr			
Utforming	Skog- og krattbevokest rikmyr i høgereliggende strøk (MB-NB)			
Verdi	B	Areal	21,0 dekar	UTM 32V 499420 6976000

Omtalt lokalitet er den som er vist med hel figur i nordvest. Blå prikker viser funn av kravfulle rikmyrsarter.

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 11.01.2016, basert på eget feltarbeid 16.10.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper innenfor landskapsvernområdet i Vindøldalen. Det er ikke kjent tidligere undersøkelser av lokaliteten. Eventuell rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger i Vindøldalen, like innenfor grensene til landskapsvernområdet, ved foten av den vestre dalsida. Her er det et større myrlandskap, der avgrenset lokalitet ligger i kantsona mellom de åpne, men fattige myrflatene i øst og fastmarkskogsmark i vest, samt primært også sør og nord.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Det er snakk om bakkemyrer, dvs minerotrofe fastmattemyrer, med bare tendenser til mjukmattemyr. Mye er av intermedieær karakter (sterkt intermedieær), men noe er også litt kalkrikt fastmattemyr (kanskje 30% av disse to), men det er også en del svakt intermedieær myr og overgang mot fattigmyr. Antagelig bør det meste betegnes som myrflate, men noe er nok også myrkant. I tillegg er det kildepregede partier her, dvs noe må betregnes som litt kalkrik kildemyr (anslag 5%). Det er mykmatter øst for lokaliteten, men disse vurderes ikke å være mer enn svakt intermedieære til fattige.

Artsmangfold

Det er i liten grad indikatorer på svært kalkrik myr her, de mest krevende er sparsom og lokalt forekomst av fjellfrøstjerne samt usikkert funn av engmarihand. Derimot forekommer noen flere typiske arter for sterkt intermedieær og svakt kalkrik myr, som bjørnebrodd, svarttopp, dvergjamne, vanlig myrklegg, jåblom, gulstarr, breiull, tvebostarr, skogsiv, sveltull og myrsauløk. Av moser ble det funnet myrstjernemose og brunklomosor. I tillegg er det mye av arter som gjerne er mengdearter i svakt intermedieær myr, som flaskestarr og trådstarr. For øvrig funn av sivblom.

Bruk, tilstand og påvirkning

Det ble ikke observert fysiske inngrep her. Det går fortsatt dyr (storfe) på utmarksbeite i området, men beitepåvirkningen på denne myra er ikke spesielt sterk, selv om noe spor etter ungdyr kunne observeres og beitetrykket fremdeles må betegnes som merkbart.

Fremmede arter

Ingen observert.

Del av helhetlig landskap

Det er mye myr i Vindøldalen, men svært lite og bare fragmentarisk med andre forekomster av rikmyr. Lokaliteten er dermed ikke del av et større nettverk av rikmyrer i dalføret og knapt også i en større sammenheng. Derimot er den med på å øke spennvidden i myrtyper og myrarter for Vindøldalen.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark fra høsten 2014 for rikmyr oppnår lokaliteten lav vekt på størrelse (anslag minst 6 daa rikmyr), middels vekt på kjennetegnende arter, ingen spesiell vekt på rødlistearter, høy vekt på tilstand og landskapsøkologi. Samlet gir dette verdien viktig - B.

Skjøtsel og hensyn

Det er ikke behov for spesielle tiltak. Det beste for naturverdiene er i hovedsak å la miljøet få ligge i fred. Ekstensivt husdyrbeite er trolig lite konfliktfylt, så sant en unngår for hard nedbeiting med tilhørende tråkkskader.

Nordre deler av lokaliteten sett mot sør. Fotograf: Geir Gaarder

Et tydelig kildepreget parti innenfor lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

Utsikt fra kanten av lokaliteten i øst og østover over store fattigmyrsflater. Fotograf: Geir Gaarder

689 Fauskåa

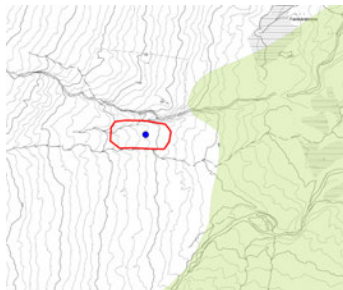
Naturtype Gammel furuskog

Utforming Gammel kystfuruskog

Verdi C

Areal 2,0 dekar

UTM 32V 498656 6974586

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 11.01.2016, basert på eget feltarbeid 16.10.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper innenfor landskapsvernområdet i Vindøldalen. Det er ikke kjent tidligere undersøkelser av lokaliteten. Eventuelle rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger i Vindøldalen, langs Fauskåa innenfor landskapsvernområdet. Det er snakk om et parti med eldre skog som skiller seg noe ut i alder fra omgivelsene. Den grenser derfor noe diffust mot skog med vesentlig færre gammelskogselementer på alle kanter, dels også myrkantmark.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten har fattig lyngskog, samt noe fattig myrkantmark (fordeling 6:4).

Artsmangfold

Furu er dominerende treslag og det er ubetydelig med lauvtrær her. Feltsjiktet virker artsfattig og trivielt. På læger av furu ble det funnet enkelte vedboende sopp, inkludert en barksopp som kan være rødlistet.

Bruk, tilstand og påvirkning

Skogen er glissen (tresjiktstetthet kanskje 30-40% på fastmarka) og verken spesielt storvokst eller grov. Det er likevel spredt med til dels gamle, vindslitte gadd og læger her (dels litt halvgrove), anslagsvis 2-3 elementer/dekar. Enkelte stubber finnes også, så hogst har det vært for lang tid tilbake.

Fremmede arter

Ingen observert.

Del av helhetlig landskap

Indre deler av Vindøldalen har en god del gammel furuskog med tilhørende typiske elementer og arter, som denne lokaliteten utgjør en liten del av.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark fra høsten 2014 oppnår lokaliteten så vidt lav vekt på størrelse (vel 2 daa), lav vekt på arts mangfold (ut fra potensiale) og middels vekt på tilstand. Dette gir samlet sett verdien lokalt viktig - C.

Skjøtsel og hensyn

Skogen er såpass lavproduktiv og fattig, samt lokaliteten liten, at alle former for uttak av trevirke er direkte negativt for det verdifulle artsmangfoldet, selv grove greiner eller halvstore, levende furutrær.

Det er snakk om glissen furuskog i mosaikk mer myrkantmark, med spredte gadd og læger. Fotograf: Geir Gaarder

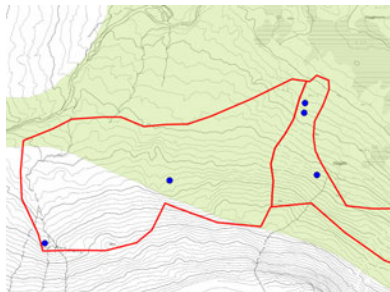
En noe fargerik, hittil ubestemt barksopp ble funnet på morken furulåg innenfor lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

Lokaliteten ligger inntil kanten av ei lita bekkekløft. Fotograf: Geir Gaarder

690 Stygglia 1

Naturtype	Gammel furuskog			
Utforming	Gammel kystfuruskog			
Verdi	B	Areal	458,0 dekar	UTM 32V 499145 6473588

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 13.01.2016, basert på eget feltarbeid 16.10.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper innenfor landskapsvernområdet i Vindøldalen. Det meste av lokaliteten har tidligere vært del av en stor naturtypelokalitet (registrert av Aune (2005), nå kalt Stygglia 2, tidligere benevnt som Øvre Vindøldalen, Naturbasenr BN00018176), basert på Gjærevoll (1980) og Nordsteien (1980), men nå sterkt revidert, med oppdaterte beskrivelser. Eventuelle rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger i indre deler av Vindøldalen, der Eiterdalen kommer ut i hoveddalføret. Det er snakk om ei nokså slak nordvendt li, med et bekkedrag i vestre del. Lokaliteten grenser gjennomgående noe mer diffust mot skog med mindre innslag av gammelskogselementer i vest og nord, mot fjellskog uten særlig furu i sør og mot annen, lauvrik lokalitet i øst.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten har for det meste fattig lyngskog, samt noe fattig myrkantmark og kanskje fattig åpen myrflate (fordeling 3:7). Det meste er fuktig skog, men en svakt formet rygg i østre del har nok også litt mer veldrenert mark. I tillegg fragment av litt rikere skog (bl.a. blåbærskog og kanskje småbregneskog) bl.a. langs bekken i vest.

Artsmangfold

Furu er dominerende treslag og det er lite lauvtrær her, men noe bjørkekratt finnes stedvis, særlig i sørvest. Feltsjiktet virker artsfattig og trivielt. På læger av furu ble det funnet enkelte vedboende sopp, inkludert ett funn av tyrikjuke (NT). Det er helt klart potensial for flere krevende og rødlistede vedboende sopp her, da bare et fåtall stokker lot seg undersøke skikkelig.

Bruk, tilstand og påvirkning

Skogen er glissen (tresjiktstetthet kanskje 30-40% på fastmarka). Den er for det meste ikke spesielt storvokst og grov (vanligvis opp mot 50-60 cm i dbh), men lokalt noe bedre. Bl.a. var det ei grov furu i sørvestre hjørne av lokaliteten. Det er likevel spredt med til dels gamle, vindslitte gadd og til dels læger her (inkludert nokså grove og gamle), ikke mer enn 1-2 elementer/dekar. Enkelte stubber finnes også, så hogst har det vært for lang tid tilbake. Et par brannlyrer på gamle furuhøgstubber ble sett.

Fremmede arter

Ingen observert.

Del av helhetlig landskap

Indre deler av Vindøldalen har en god del gammel furuskog med tilhørende typiske elementer og arter, som denne lokaliteten utgjør en del av.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark fra høsten 2014 oppnår lokaliteten så vidt høy vekt på størrelse (antatt like over 100 daa med gammelskog), lav til middels vekt på artsmangfold (ut fra potensiale) og middels vekt på tilstand. Dette gir samlet sett verdien viktig - B.

Skjøtsel og hensyn

Skogen er så lavproduktiv at en bør være svært restriktiv med hogst av furu her hvis en ønsker å bevare gammelskogstilknyttede naturverdier.

Glissen, myrlendt skog innenfor lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

Litt typisk gammelskogsinteriør, men med forholdsvis god tetthet av gadd (og læger). Fotograf: Geir Gaarder

Denne furua stod i sørvestre hjørne av lokaliteten og skilte seg ut ved å være uvanlig grov. Fotograf: Geir Gaarder

691 Fagerlidalen nedre

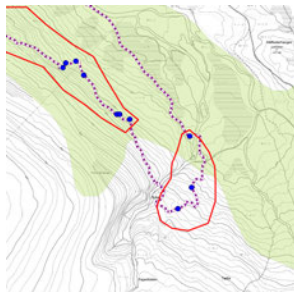
Naturtype Gammel furuskog

Utforming Gammel kystfuruskog

Verdi **B**

Areal 83,0 dekar

UTM 32V 500833 6972662

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 13.01.2016, basert på eget feltarbeid 16.10.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper innenfor landskapsvernområdet i Vindøldalen. Mindre partier av lokaliteten har tidligere vært del av en stor naturtypelokalitet (registrert av Aune (2005), nå kalt Styggli 2, tidligere benevnt som Øvre Vindøldalen, Naturbasenr BN00018176), basert på Gjærevoll (1980) og Nordsteien (1980), men nå sterkt revidert, med oppdaterte beskrivelser. Eventuelle rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger lengst inne i Vindøldalen, der Fagerlidalen kommer ut i hoveddalføret. Det er snakk om ei litt ujevn nordvendt li, dels nokså slak og dels med innslag av småkløfter nær Fagerlibekken. Lokaliteten grenser diffust mot skog med lavere innslag av gammelskogselementer på alle kanter, dels også åpen mark med glissen tresetting mot sør. Breiskarbekken er ei lita elv som renner raskt (over berg og grov stein) gjennom nordre del av lokaliteten.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten har for det meste fattig lyngskog, samt noe blåbærskog og kanskje småbregneskog. Fragment av fattig myrkanthinnmark inngår også. Den lave tettheten av relevante gammelskogselementer gjør vurdering av arealandel av forvaltningsprioritert skogtype vanskelig, men er her anslått til 50%.

Artsmangfold

Furu er dominerende treslag, mens det er spredt innslag av bjørk, for det meste nokså småvokst. Feltsjiktet virker artsfattig og trivielt. På læger av furu ble det funnet enkelte vedboende sopp, inkludert enkeltfunn av tyrikjuke (NT) og flekkhvitkjuke (NT). Det er helt klart potensial for flere krevende og rødlistede vedboende sopp her, da bare enkelte stokker lot seg undersøke skikkelig.

Bruk, tilstand og påvirkning

Skogen er glissen. Mens bjørka er ganske småvokst er derimot flere av furutrærne nokså grove (om enn ikke spesielt høye). Det er samtidig spredt med til gadd og og til dels grove læger her, men helst under 1 element/dekar. Få stubber finnes, men det var likevel dårlig innslag av yngre og middelaldrende trær her. Det går et elektrisk gjerde gjennom nordre del av lokaliteten, antagelig for å holde ungdyrene som beiter inne i dalen her inne.

Fremmede arter

Ingen observert.

Del av helhetlig landskap

Indre deler av Vindøldalen har en god del gammel furuskog med tilhørende typiske elementer og arter, som denne lokaliteten utgjør en del av.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark fra høsten 2014 oppnår lokaliteten middels vekt på størrelse (83 daa, men langt fra alt kan betraktes som gammel furuskog), lav til middels vekt på artsmangfold (ut fra potensiale) og middels vekt på tilstand. Dette gir samlet sett verdien viktig - B.

Skjøtsel og hensyn

Skogen er så lavproduktiv at en bør være svært restriktiv med hogst av furu her hvis en ønsker å bevare gammelskogstilknyttede naturverdier.

Kantsoner av lokaliteten, der motivet primært er kløfta som ligger sør/sørvest for lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

Partier i selve kløfta. Fotograf: Geir Gaarder

Eksempel på en grov furulåg innenfor avgrenset lokalitet. Fotograf: Geir Gaarder

692 Breiskarsetra Heimre

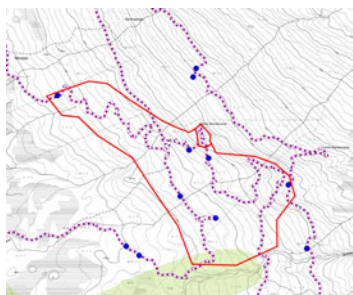
Naturtype Naturbeitemark

Utforming Fattig beiteeng

Verdi C

Areal 4,0 dekar

UTM 32V 501180 6975070

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 13.01.2016, basert på eget feltarbeid 20.10.2015 sammen med Gøran Bolme. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper innenfor landskapsvernområdet i Vindøldalen. Lokaliteten virker ikke tidligere undersøkt. Eventuell rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger i indre deler av Vindøldalen, på østsiden av dalen langs stien innover i Breiskaret. Den omfatter setervollen på den nedre, nordvestre av Breiskarsetran og grenser til dels noe gradvis mot skogkledd mark (gammel, gjengroende hagemark) på omtrent alle kanter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Det antas primært å være intermedier eng med klart hevdpreg her, men i overgang mot nokså kalkrik eng. Det er bare svake indikasjoner på tørreng.

Artsmangfold

Enkelte typiske karplantearter for semi-naturlig eng ble funnet, som gulaks, finnskjegg og tepperot, men mangfoldet er nokså lavt. Det er et klart potensial for beitemarksopp, kanskje også rødlistearter, men litt frost tidligere gjorde at ingen slike kunne observeres (sesongen var heller ikke den beste). Et par bjørketrær står innenfor lokaliteten.

Bruk, tilstand og påvirkning

Dette er en gammel setervoll i langsom gjengroing. Det går fremdeles beitedyr her, litt sau og kanskje også en sjelden gang ungdyr, men beitetrykket er nå såpass lavt at graset ikke blir skikkelig nedbeitet og lyngen er på vei inn. Det er lite gjengroing med skog innenfor avgrenset lokalitet, men sannsynligvis har det for en del ti-år siden vært en gjengroingsprosess som har snevret inn setervollen en del. Det virker lite sannsynlig at setervollen har vært gjødslet annet enn av dyrene selv (og litt fra fjøset som helst har stått her tidligere), og det har nok primært bare vært begrenset overflatelydding av stein og lite jordbearbeiding ut over det. Det går en tursti på øvre del av setervollen.

Fremmede arter

Ingen observert.

Del av helhetlig landskap

Det finnes enkelte setervollen i Vindøldalen, men de fleste er som her nokså små og i gjengroing.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark fra høsten 2014 oppnår lokaliteten høy vekt på størrelse (over 4 daa), kommer ikke opp i lav vekt på kjennetegnende arter, lav vekt på rødlistearter ut fra potensial, lav vekt på tilstand og middels på påvirkning. Samlet gir dette verdien lokalt viktig - C.

Skjøtsel og hensyn

Naturverdiene er avhengig av et godt beitetrykk, og dette må være noe høyere enn dagens nivå. Samtidig bør det ryddes litt lauvtrær på og inntil lokaliteten år om annet, men ikke høyere enn at en kan bekjempe oppslag av lauvkratt effektivt. Fysiske inngrep og gjødsling er selvsagt negativt.

Nedre deler av setervollen, sett oppover bakken. Fotograf: Geir Gaarder

Øvre deler av setervollen med seterhuset som fremdeles blir holdt i stand. Fotograf: Geir Gaarder

693 Breiskarbekken sørøst

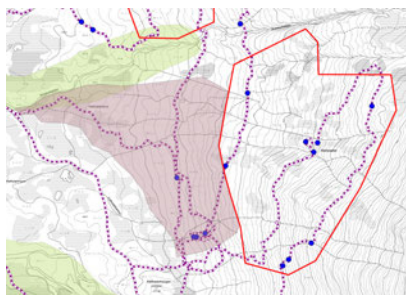
Naturtype Gammel furuskog

Utforming Gammel kystfuruskog

Verdi **A**

Areal 682,0 dekar

UTM 32V 501900 6973900

Omtalt lokalitet er den store som dekker mye av høyre halvdel av kartutsnittet. Blå prikker viser funn av gammelskogsarter, dels rødlistede. Fiolett stiplet strek er turrutene som ble fulgt.

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 13.01.2016, basert på eget feltarbeid 20.10.2015 sammen med Gøran Bolme, samt ny tur alene 25.10.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper innenfor landskapsvernområdet i Vindøldalen. Lokaliteten virker ikke tidligere undersøkt. Eventuell rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger i indre deler av Vindøldalen, på østsiden av dalen sør for Breiskarbekken. Det er snakk om ei nokså slak vestvendt li i nordre og nedre deler, litt brattere i sørøst, dels med innslag av mindre berghamre. Lokaliteten grenser nokså diffust mot bjørkekratt og snau fjell i øst og nordøst, mot noe mer hogstpåvirket (men fortsatt nokså gammel) furuskog i nordvest, mot mer hogstpåvirket skog mindre rik på gammel furu i sør, samt mot annen lokalitet med lignende naturtypeverdier i vest (men med gjennomgående litt mindre dimensjoner og litt høyere påvirkningsgrad).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

For det meste er det lyngskog her, men også noe blåbærskog. I tillegg kommer fattig myrkanntmark (og dels åpen myrflate, samt små fragment med intermediær myrkanntmark i søndre del). Anslått fordeling 4:2:4.

Artsmangfold

Furu er dominerende treslag. Ellers finnes noe overveiende nokså småvokst bjørk (under 20%), og et par trær av rogn og osp. Feltsjiktet virker trivielt. Derimot er det forekomst av flere gammelskogstilknyttede vedboende sopp her, og potensialet for ytterligere en del slike, også rødlistearter, virker forholdsvis høyt. Kanskje mest interessant er mulignes hyllekjuke, som ble funnet på to godt adskilte læger. Arten er ikke rødlistet, men knyttet til gammelt trevirke og er svært sjelden på Vestlandet. I Møre og Romsdal er den tidligere bare påvist ved et par anledninger i Eikesdalen i Nesset kommune, og forekomsten her i Vindøldalen er trolig den mest oseaniske som hittil er kjent i Norge. Ellers ble det også gjort funn av svartsonekjuke (NT) og tyrikjuke (NT), samt samlet inn flere hittil ubestemte arter.

Bruk, tilstand og påvirkning

Lokaliteten har gjennomgående gammel furuskog. Det er spredte spor etter stubber her, men ikke mange og i de fleste deler av lokaliteten er disse svært gamle. Trolig har det vært svært lite hogst her de siste 100 årene og også lite tidligere. Stedvis er skogen preget av grove levende trær og grove gadd, samt spredt med grove furulæger. Lokaliteten representerer trolig noe av det meste urskognære en har i regionen (men slik som Svartåmoen innenfor Foldsjøen litt lenger sørøst er helst ennå et hakk bedre). Det lavproduktive miljøet gjør

likevel at tettheten av elementer er lav, neppe mer enn et par/dekar. Ingen nyere spor etter inngrep ble sett.

Fremmede arter

Ei lita granplante ble funnet.

Del av helhetlig landskap

Indre deler av Vindøldalen har en god del gammel furuskog med tilhørende typiske elementer og arter, som denne lokaliteten utgjør en viktig del av.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark fra høsten 2014 oppnår lokaliteten høy vekt på størrelse (kanskje over 400 daa kan betraktes som gammel og dels urskogs nær furuskog), middels vekt på arts mangfold (ut fra potensiale) og middels til høy vekt på tilstand. Dette gir samlet sett verdien svært viktig - A.

Skjøtsel og hensyn

Selv om lokaliteten er ganske stor, så tilsier den høye verdien kombinert med et gjennomgående lavproduktive miljø at en er svært restriktiv til å utnytte furuskogen som står her.

Et ganske glissent parti innenfor lokaliteten, men med gamle trær. Fotograf: Geir Gaarder

En fastmarksholme med mye myr rundt, der deet samtidig er noe dødt trevirke. Fotograf: Geir Gaarder

Grov, hul furugadd i søndre del av lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

694 Breiskarbekken nord

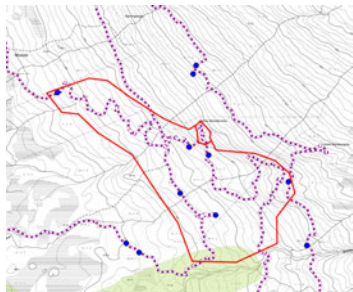
Naturtype Gammel furuskog

Utforming Gammel kystfuruskog

Verdi **A**

Areal 340,0 dekar

UTM 32V 501084 6974807

Blå prikker viser funn av kravfulle og dels rødlistede arter. Fiolett stiplet strek er turruta.

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 13.01.2016, basert på eget feltarbeid 20.10.2015 sammen med Gøran Bolme. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper innenfor landskapsvernområdet i Vindøldalen. Lokaliteten virker ikke tidligere undersøkt. Eventuell rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger i indre deler av Vindøldalen, på østsiden av dalen nord for Breiskarsetran. Det er snakk om ei nokså slak vestvendt li med lite bergvegger. Et par mindre bekker går gjennom lokaliteten. Den grenser mot mer hogstpåvirket skog i vest (for det meste trolig nokså tydelig grense, men litt usikkert om linja som er satt opp er helt korrekt i forhold til det) og nord. Dels gjelder dette også sør og øst i tillegg, i det minste er det klart færre gammelskogselementer i de retningene.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

For det meste er det litt lyngskog og mye blåbærskog her, men også mindre innslag av fattig myrkanntmark. Anslått fordeling 3:6:1. Små felt langs et par av bekkene med storbregne- og dels høgstaudeskog.

Artsmangfold

Furu er dominerende treslag. Ellers finnes litt bjørk (kanskje 30%, men lokalt dominerer bjørk, og enkelte trær av rogn, gråor og osp. Feltsjiktet virker trivielt. Derimot er det forekomst av flere gammelskogstilknyttede vedboende sopp her, og potensialet for ytterligere en del slike, også rødlistearter, virker forholdsvis høyt. Både svartonekjuke (NT) og tyrikjuka (NT) hadde et par funn, men da på nedfalte, noe morken høyløyer. Ellers flere funn av ubestemte arter (barksopp). Gubbeskjegg (NT) ble også påvist sparsomt. I tillegg finnes lungenever-samfunn på lauvtrær, særlig med lungenever, skrubbenever og vrenge-arter, men også funn av vanlig blåfiltlav, brun blæreglye og puteglye.

Bruk, tilstand og påvirkning

Lokaliteten har gjennomgående gammel furuskog. Det er spredte spor etter stubber her, så det har vært plukket ut trær her, og helst i flere omganger. Det står likevel spredt med til dels meget grove levende trær (det er trolig Breiskartolla kommer innenfor lokaliteten, men den ble ikke sjekket under kartlegginga) og grove furugadd i dette området, samt at det også er litt spredt innslag av læger, også disse til dels grove. Antall elementer/daa er likevel lavt, neppe over 2-3/daa. I tillegg ble det funnet enkelte brannlyrer, som vitner om skogbrann for lang tid tilbake. Det er nok til dels snakk om litt kontinuitetsbrudd for furua her, med en del unge, halvgamle til eldre trær, men samtidig et hopp opp til de virkelig grove og gamle trærne som står spredt. Lauvskogen er gjennomgående mindre grov og gammel, selv om det også ble funnet enkelte læger av bl.a. osp

og lokalt langs bekker gråor opp mot 30-40 cm i dbh. I partiet nær Heime Breiskarsætra var det for øvrig mye høyere lauvinnslag og skogen hadde delvis hagemarkspreg her. Her var det samtidig forekomst av enkelte nedfalne høyløyer. Blåmerket sti går oppover langs en bekk mot Breiskarfurua, samt på skrå i lia forbi setrene.

Fremmede arter

Ingen observert innenfor, men gran er plantet i nærområdet (ved Øvre Breiskarsetra).

Del av helhetlig landskap

Indre deler av Vindøldalen har en god del gammel furuskog med tilhørende typiske elementer og arter, som denne lokaliteten utgjør en viktig del av.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark fra høsten 2014 oppnår lokaliteten høy vekt på størrelse (kanskje over 300 daa kan betraktes som gammelskog), middels vekt på artsmangfold (ut fra potensiale) og middels vekt på tilstand. Dette gir samlet sett verdien svært viktig - A.

Skjøtsel og hensyn

Selv om lokaliteten er ganske stor, så tilsier den høye verdien kombinert med et gjennomgående lavproduktivt miljø at en er svært restriktiv til å utnytte furuskogen som står her. Også lauvtrær bør en være forsiktig med å ta ut, men verdiene virker mindre knyttet til disse.

Gadd og enkelte læger i midtre deler av lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

Grov furu i søndre del av lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

Gammel brannlyre i nordre del av lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

695 Storøya sør

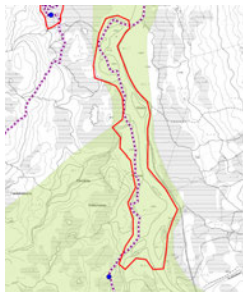
Naturtype Elveslette

Utforming Flomslettet - uklar dannelse

Verdi C

Areal 183,0 dekar

UTM 32V 499800 6975300

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 14.01.2016, basert på eget feltarbeid 16.10.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper innenfor landskapsvernområdet i Vindøldalen. Lokaliteten har tidligere vært del av en stor naturtypelokalitet (registrert av Aune (2005), nå kalt Styggli 2, tidligere benevnt som Øvre Vinddøldalen, Naturbasenr BN00018176), basert på Gjærevoll (1980) og Nordsteien (1980), men nå sterkt revidert, med oppdaterte beskrivelser. Eventuelle rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger langs Vindøla i indre deler av Vindøldalen. Den omfatter en lengre strekningen der elva renner rolig gjennom den flate dalen og der det er dannet flere flomløp, øyer og elveører langs elveløpet. I tillegg kommer et par sideelver ned fra vest, helt i sør gjelder det Eiteråa og litt lenger nord Fauskåa. Det er sannsynligvis ganske tykke løsmasser her, og disse består av mest småstein og grus, i liten grad mer finkornete løsmasser. Lokaliteten grnser til dels skarpt mot bilveg på fastmarka i øst og mot lave terrassekanter med myr (i nord) og fastmarkskog (i sør) i vest. Elva smalner samtidig litt inn både i nord og sør, og særlig sona med flommarksmiljøer blir liten der.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Området inneholder både langsomtstrømmende, kalkfattig elv, noen flomløp og grunne flomdammer, elveører på litt grovt substrat, ditto flommarkskog (med gråor) og mer stabiliserte og dels veldrenerte fattige bjørkeskoger (trolig mye lyngskog med bjørk). Dels er det også innslag av mindre partier med myr/myrkantmark av fattig type.

Artsmangfold

Området ble ikke grundig kartlagt, men få spesielle arter ble observert. Skogen virket for ung til å inneholde særlig interessante arter blant lav, sopp og moser, og var samtidig for fattig (flommarkskogene var i beste fall av svak høgstaudekarakter, men vanligvis ennå fattigere) til å ha noen rik karplanteflora. Sølvbunke var vanlig, helst dels som følge av beite. I flomdammer ble bare krypsivaks funnet av vannplanter, og ingen kalkkrevende fjellplanter ble funnet på elveørene. Langs elva hekker sannsynligvis enkelte strandsnipepar og området bør være egnet til næringsøk for flere arter våtmarksfugl.

Bruk, tilstand og påvirkning

Skogen er verken særlig storvokst, grov eller gammel. Det er sparsomt med gadd og læger, i snitt helst under 1 eks/daa for litt større dimensjoner (dvs over 10 cm i dbh), så helst har det vært tatt ut jevnlig til ved her også i nyere tid og det ble da også observert spor etter fersk hogst ett sted. Ingen fysiske inngrep av stor betydning

ble observert, men det har vært kjørt over elva med traktor enkelte steder og det var lagt ut en foringsplass for storfe (med tilhørende oppkjøring og oppgødsling av marka). Rester etter ei gammel høyløe ble funnet et sted. For øvrig er det sannsynlig at reguleringen av Vindøla, dvs bortføring av vann fra vassdraget, har påvirket og fortsatt påvirker denne lokaliteten vesentlig. I første rekke fører det til gjengroing av tidligere mer åpne elveører og flomløp og på sikt kan det redusere arealet med flompåvirket skog og åpen mark vesentlig, samt føre til at elva i mindre grad skifter løp.

Fremmede arter

Ingen observert.

Del av helhetlig landskap

Det finnes noe mer flommarkskog lenger ned langs elva, men ikke så store areal.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark for elveslette fra høsten 2014 oppnår lokaliteten lav vekt på størrelse (lengde ca 1,3 km, bredde 100-200 m), lav vekt på påvirkning, middels vekt på utforming, lav vekt på objektinnhold og middels vekt på del av helhetlig landskap. Samlet sett gir dette verdien lokalt viktig - C.

Skjøtsel og hensyn

Verdien er utvilsomt en del redusert som følge av tidligere vassdragsregulering, men det ville sannsynligvis være mulig å restaurere mye av kvalitetene hvis denne (teoretisk sett) ble opphevet. De viktigste praktiske hensynene for å ta vare på gjenværende verdier er nok å unngå nye fysiske inngrep, samt være restriktiv med vedhogst (noe hogst i enkelte partier vil nok påvirke verdiene i liten grad) og tilleggsføring av husdyr som fører til kjøreskader og oppgødsling av marka.

Deler av elveslette har nokså veldrenert bjørkedominert skog, mens andre deler domineres av gråor. Fotograf: Geir Gaarder

En grunn flomdam i søndre del av lokaliteten, nord for samløpet med Eiteråa. Fotograf: Geir Gaarder

Grusør, helst dannet under en litt kraftig flom for lang tid tilbake (eller en rest av da elva ennå gikk uregulert), som nå gror gradvis igjen. Fotograf: Geir Gaarder

696 Gammelseterdalen: Seterbakken

Naturtype Rik edellauskog

Utforming Gråor-almeskog

Verdi **B**

Areal 11,0 dekar

UTM 32V 494789 6959655

Omtalt lokalitet er den nordvestligste av disse fire. Blå prikker viser til funn av rødlistearter.

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 13.01.2016, basert på eget feltarbeid 11.10.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper i Gammelseterdalen. Avgrenset lokalitet har tidligere vært del av en stor naturtypelokalitet (registrert av Aune (2005), nå kalt Skrøslættet vest, tidligere benevnt som Gammelseterdalen, Naturbasenr BN00018147), basert på Vold (1981), men da omtrent uten informasjon, og nå sterkt revidert, med oppdaterte beskrivelser. Eventuell rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger oppe i Gammelseterdalen, sør for Kårvatn. Den omfatter noen vest- til sørvestvendte bakker og skrenter ned mot elva, med innslag av mindre bergvegger og dels preg av skogkledd rasmark, like nedenfor landskapsvernområdet. Lokaliteten grenser mot kantsoner til elva i sørvest (der har skogen tidligere vært hogd ut - og da faktisk et granplantefelt), mot fattigere skog i sørøst, nord og litt mer diffust også i øst.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Her er det nok for det meste snakk om høgstaudeskog, og kanskje ikke minst litt tørkeutsatt høgstaudeskog. Bergveggene virker litt intermediære.

Artsmangfold

Det står spredt med alm (VU) her (kanskje 25%), samt noe mer gråor (anslag 60%), samt innslag av rogn, selje og bjørk. Også ett hasselkratt i lokaliteten. I feltsjiktet forekommer bl.a. myske, skogstarr, trollbær, brunrot, hundekveke, skogstjerneblom, harematt, kratthumbleblom, krattmjølke, skogsvinerot, storklokke og turt. Aune (2005) nevner funn av lerkespore i dalføret, og kanskje kan den også vokse innenfor lokaliteten, men tidspunktet var feil for å avklare dette. På gamle almetrær vokser krevende gammelskogstilknyttede lav som bleikdoggnål (NT) og klosterlav (NT). I tillegg ble det på alm også funnet narrepiggsopp (tidligere rødlisteart) og almekullsopp (NT). Ellers funn av både lungenever, skrubbenever, kystårenever, vrenge-arter og vanlig blåfiltlav. Det er potensial for flere krevende og kanskje rødlistede arter her.

Bruk, tilstand og påvirkning

En håndfull av almetrærne er ganske grove og gamle (to er nok på 60-80 cm i dbh), men har i liten grad hulrom og bare tendenser til grov sprekkemark, og bare enkelte halvgrove greiner ble registrert av dødt trevirke. Øvrige lauvtrær har midlere til små dimensjoner og virker ikke spesielt gamle, men det finnes litt dødt trevirke av gråor (5-10 stk/daa). Den merkede turstien innover Gammelseterdalen går i kanten av lokaliteten (dels innenfor), uten å påvirke miljøet. Det går fortsatt husdyr og beiter i området, særlig storfe, og beitetrykket virker avspasset miljøet (merkbart, men ikke spesielt høyt). Almetrærne virker verken styvet tidligere eller

skadd av hjortegnav i nyere tid. Det finnes derfor også yngre almetrær her.

Fremmede arter

Et granplantefelt har som nevnt stått helt inntil før det ble hogd ut for et par år siden (og ikke tilplantet igjen). Og det er også så vidt igjen halvgammel gran i kanten og dels innenfor, samt at frøspredte ungrær ble funnet.

Del av helhetlig landskap

Todalen har en del forekomster av rik og dels gammel almeskog, og det finnes også flere slike lokaliteter her inne i Gammelseterdalen. Lokaliteten utgjør derfor en del av et nettverk av slike miljøer.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark fra høsten 2014 oppnår lokaliteten middels vekt på størrelse (11 daa), middels på rødlistearter, lav på kjennetegnende arter, lav på viktige delnaturotyper og lav på habitatkvalitet. Samlet sett gir dette verdien viktig - B. Også verdsatt som gammel edellauvskog oppnås samme verdi.

Skjøtsel og hensyn

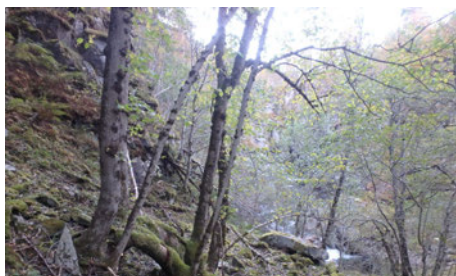
Skal naturverdiene bevares på sikt må all gran fjernes innenfor og inntil lokaliteten, helst så snart som råd. Ellers bør en unngå hogst, framfor alt av alm (enten det gjelder unge eller gamle trær), men en bør også være varsom med å ta ut andre stedeagne lauvtreslag av hensyn til naturverdiene. Ekstensivt husdyrbeite vurderes som positivt. Det er svært viktig å unngå at hjort blir stående i området vinterstid, for å unngå beiteskader på almetrærne.

Nokså grovt almetre i nedre, nordre del av lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

Det største treet, ved midtre deler av lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

Almetrær i øvre deler. Fotograf: Geir Gaarder

697 Gammelseterdalen: Smekkerfoss

Naturtype Rik edellauskog

Utforming Gråor-almeskog

Verdi **B**

Areal 9,0 dekar

UTM 32V 495084 6959463

Omtalt lokalitet er den vesle som ligger omtrent i midten.

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 13.01.2016, basert på eget feltarbeid 11.10.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper i Gammelseterdalen. Avgrenset lokalitet har tidligere vært del av en stor naturtypelokalitet (registrert av Aune (2005), nå kalt Skrøslættet vest, tidligere benevnt som Gammelseterdalen, Naturbasenr BN00018147), basert på Vold (1981), men da omtrent uten informasjon, og nå sterkt revidert, med oppdaterte beskrivelser. Eventuell rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger oppe i Gammelseterdalen, sør for Kårvatn, helt inntil (og dels så vidt innenfor) landskapsvernområdet. Den omfatter et vestvendt søkk og en liten dal. Lokaliteten grenser mot fattigere skog på de fleste kanter, men del elva i vest.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Her er det nok for det meste snakk om høgstaudeskog, dels også litt tørkeutsatt høgstaudeskog.

Artsmangfold

Det står enkelte trær av alm (VU) her (kanskje 15%), mens gråor (anslag 70%) er dominerende. Ellers også rogn og bjørk. I feltsjiktet forekommer bl.a. myske, skogstarr, trollurt, junkerbregne, skogstjerneblom, tyrihjel, skogsvinerot og turt. Aune (2005) nevner funn av lerkespore i dalføret, og kanskje kan den også vokse innenfor lokaliteten, men tidspunktet var feil for å avklare dette. På dødt trevirke av alm ble det funnet almekullsopp (NT). På gråor ble olivenlav (NT) funnet. I tillegg kommer arter som lungenever, skrubbenever, kystårenever, grynfilflav og vrenger. Det er potensial for flere krevende og kanskje rødlistede arter her.

Bruk, tilstand og påvirkning

Almetrærne er unge til middelaldrende og ikke spesielt gamle eller grove. Det er heller ikke så grov gråor her (sjelden over 30 cm i dbh), men stedvis mye dødt trevirke (stedvis over 20 læger/daa) av treslaget. Turstien oppover dalen går gjennom nedre del av lokaliteten. Det går fortsatt husdyr og beiter i området, særlig storfe, og beitetrykket virker avspasset miljøet (merkbart, men ikke spesielt høyt).

Fremmede arter

Gran finnes.

Del av helhetlig landskap

Todalen har en del forekomster av rik og dels gammel almeskog, og det finnes også flere slike lokaliteter her

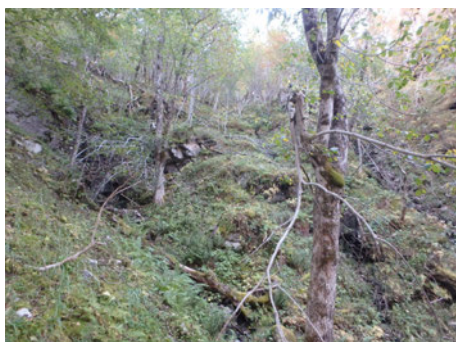
inne i Gammelseterdalen. Lokaliteten utgjør derfor en del av et nettverk av slike miljøer.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark fra høsten 2014 oppnår lokaliteten middels vekt på størrelse (11 daa), middels på rødlistearter, lav på kjennetegnende arter, lav på viktige delnaturltyper og lav på habitatkvalitet. Samlet sett gir dette verdien viktig - B.

Skjøtsel og hensyn

Skal naturverdiene bevares på sikt må all gran fjernes innenfor og inntil lokaliteten. Ellers bør en unngå hogst, både av alm og gråor. Ekstensivt husdyrbeite vurderes som positivt. Det er viktig å unngå at hjort blir stående i området vinterstid, for å unngå beiteskader på almetrærne.

Det vesle dalsøkket i østre del. Fotograf: Geir Gaarder

Parti med mye dødt trevirke av gråor i nedre deler. Fotograf: Geir Gaarder

698 Gammelseterbekken

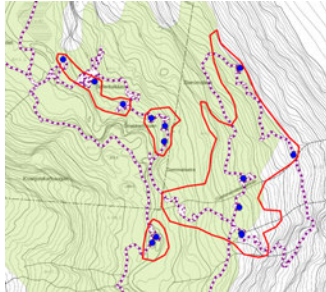
Naturtype Gammel edellauvskog

Utforming Gammel almeskog

Verdi **A**

Areal 105,0 dekar

UTM 32V 495456 6959381

Omtalen gjelder den store lokaliteten i østre del.

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 13.01.2016, basert på eget feltarbeid 11.10.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper i Gammelseterdalen. Det meste av avgrenset lokalitet har tidligere vært del av en stor naturtypelokalitet (registrert av Aune (2005), nå kalt Skrøslættet vest, tidligere benevnt som Gammelseterdalen, Naturbasenr BN00018147), basert på Vold (1981), men da omtrent uten informasjon, og nå sterkt revidert, med oppdaterte beskrivelser. Eventuell rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger lengst oppe i Gammelseterdalen, sør for Kårvatn, innenfor landskapsvernområdet. Det er snakk om et større parti med nokså rik skog med spredt innslag av alm i den vestvendte lisida. En bekk renner gjennom lokaliteten og har dannet noe flomløp og ført med seg en del stein ned i lokaliteten. Flere mindre bergvegger forekommer samtidig her. Lokaliteten grenser mot fattigere skog på alle kanter, dels litt gradvis (kanskje særligg mot nord).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

En god del her er nok høgstaudeskog, men det er også en del areal som er såpass omfattende beite at det har preg av tresatt semi-naturlig eng (dvs hagemark) og da delvis mer veldrenert preg (dvs svak lågurtskog), samt at det finnes noe litt fattigere skog (storbregneskog og helst også litt blåbærskog). Her er det i praksis en noe sammensatt lokalitet med ulike kvaliteter, knyttet til både gammel alm, trolig gammel gråor, samt rik edellauvskog og dels hagemarkskog.

Artsmangfold

Gråor er samlet sett vanligste treslag (anslag 50%), men det er også en del bjørk (anslag 40%). I tillegg finnes alm (VU) spredt (knapt 10%), samt rogn, selje, hegg og osp, samt i kantsoner ei og anna furu. Også enkelte furuer forekommer. Feltsjiktet er stedvis frodig, uten at det ser ut til å være så mye krevende arter her. Bl.a. forekommer skogstjerneblom, strutseving, kratthumbleblom, krattmjølke, myske, tyrihjel, stornesle og storklokke. Av større interesse da er forekomst av flere typiske arter blant sopp og lav for gammel almeskog, med funn av både almekullsopp (NT), skrukkeøre (NT), narrepiggsopp, bleikdoggnål (NT) og klosterlav (NT). Ellers funn av kattedotlav, og innenfor lungeneversamfunnet ble sølvnever, puteglye og brun blæreglye funnet sparsomt, samt mer vanlig arter som lungenever, skrubbenever, kystårenever, grynfiltlav, kystfiltlav, og vrenger. Det er et klart potensial for flere kravfulle og dels rødlistede arter her, innenfor ulike organismegrupper.

Bruk, tilstand og påvirkning

Lokaliteten har spredt forekomst av nokså grove (opptil 60-70 cm i dbh) og gamle almetrær (trolig 20-30 slike trær i alt), der enkelte også har innslag av små hulrom og tendenser til grov sprekkebark, samt at det ble funnet et par ganske grove almelæger og enkelte stubber. Også gråorskogen er til dels grov, med trær opptil 50 cm i dbh, særlig i nedre deler. Det er litt dødt trevirke av boreale treslag, men sjelden høye tettheter (i snitt under 10/daa, men til dels grove i nedre deler og stedvis tettheter over 20/daa). Noen få grove gadd og læger av furu. Turstien opp gjennom dalen går gjennom nedre del av lokaliteten, nær elva. Området blir fremdeles beitet av husdyr, særlig storfe, som utøver et merkbart beitetrykk på feltsjiktet.

Fremmede arter

Gran er plantet rett på nedsiden av lokaliteten.

Del av helhetlig landskap

Todalen har en del forekomster av rik og dels gammel almeskog, og det finnes også flere slike lokaliteter her inne i Gammelseterdalen. Lokaliteten utgjør derfor en viktig del av et nettverk av slike miljøer.

Verdivurdering

Med grunnlag i faktaark for gammel edellauvskog fra høsten 2014 oppnår lokaliteten middels vekt på størrelse (minst 10 daa slik skog, men samlet areal er på 105 daa), middels vekt på arts mangfold og middels vekt på tilstand. Samlet sett gir dette verdien viktig - B. Siden denne lokaliteten også har klare verdier knyttet til hagemarkskog, gammel gråor-heggeskog og dels rik edellauvskog, får den her ut fra en skjønnsmessig vurdering hevet verdien til svært viktig - A.

Skjøtsel og hensyn

For å bevare naturverdiene er det generelt ønskelig at hogst ikke foretas, bortsett fra eventuelle grantrær som måtte dukke opp. Et fortsatt godt beitetrykk av storfe anses samtidig som en klar fordel.

Grov gråor i nedre deler av lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

Relativt grov almelåg i sentrale deler. Fotograf: Geir Gaarder

Ganske engpregede, beitede partier innenfor lokaliteten. Fotograf: Geir Gaarder

699 Gammelsetra sør

Naturtype	Flommarksskog			
Utforming	Flompåvirket oreskog			
Verdi	B	Areal	6,0 dekar	UTM 32V 495047 6959127

Omtalt lokalitet er den vesle i sør.

Innledning

Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 13.01.2016, basert på eget feltarbeid 11.10.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag for Verneområdestyret for Trollheimen, som ønsket å få en oversikt over verdifulle naturtyper i Gammelseterdalen. Avgrenset lokalitet har tidligere vært del av en stor naturtypelokalitet (registrert av Aune (2005), nå kalt Skrøslættet vest, tidligere benevnt som Gammelseterdalen, Naturbasenr BN00018147), basert på Vold (1981), men da omtrent uten informasjon, og nå sterkt revidert, med oppdaterte beskrivelser. Eventuell rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015, og for definisjon og verdsetting av naturtyper er faktaark fra høsten 2014 benyttet.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten ligger oppe i Gammelseterdalen, sør for Kårvatn, like innenfor landskapsvernområdet. Den omfatter primært en liten skogkledt holme i elva, samt kantsoner inntil på vestsiden av elva. Det er mest småstein og grus som utgjør synlig substrat her.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er en tydelig flompåvirket oreskog på litt halvgrovt substrat. Det gjelder nok også i stor grad avgrenset areal på vestsiden av elva, selv om det her er en overgang mot fastmarkskogsmark.

Artsmangfold

Gråor er omtrent enerådende treslag. Feltsjiktet virker ikke spesielt rikt. På morkne gråorlæger ble det gjort enkelte funn av gammelskogstilknyttede arter som råteflak og pusledraugmose, mens det forgjeves ble søkt etter de mer krevende rødlisteartene blant tvebladmosene. Det er nok likevel fortsatt et potensial for krevende arter knyttet til dødt trevirke her. På gamle gråortrær vokser skrubbenever og lungenever sparsomt, samt så vidt vrenger.

Bruk, tilstand og påvirkning

Skogen er altså tydelig flompåvirket. Ellers virker den nokså gammel med gode tettheter av dødt trevirke (kanskje over 20/daa). Den beites nokså hardt av storfe, uten at det vurderes å påvirke verdiene vesentlig. Trær opptil 40 cm i dbh.

Fremmede arter

Ingen observert.

Del av helhetlig landskap

Det er noe til dels gammel oreskog i Gammelseterdalen, hvorav avgrenset lokalitet er en del.

Verdivurdering

Basert på faktaark fra høsten 2014 oppnår lokaliteten middels vekt på størrelse, lav vekt på arts mangfold, høy vekt på tilstand og påvirkning og lav vekt på landskapsøkologi. Samlet sett gir dette verdien viktig - B, på grensa mot svært viktig - A (men skjønnsmessig så vurderes B-verdi her som korrekt).

Skjøtsel og hensyn

Generelt er det beste for naturverdiene å bevare området som det er nå, uten påvirkning i form av verken hogst eller endring av vannføringsregimet. Dagens beitetrykk vurderes ikke som negativt, men samtidig er det også usikkert om en reduksjon av dette vil påvirke verdiene i negativ retning.

*Parti av den tydelig flompåvirkede skogen ute på den vesle øya.
Fotograf: Geir Gaarder*

Deler av skogen inntil vestsiden av elva. Fotograf: Geir Gaarder

Miljøfaglig Utredning AS ble etablert i 1988. Firmaets hovedformål er å tilby miljøfaglig rådgivning. Virksomhetsområdet omfatter blant annet:

- Kartlegging av biologisk mangfold
- Kartlegging av landskap og landskapsanalyser
- Konsekvensanalyser for ulike tema, blant annet: Naturmangfold, landskap, friluftsliv, reiseliv og landbruk
- Utarbeiding av forvaltningsplaner for verneområder
- Utarbeiding av kart (illustrasjonskart og GIS)
- FoU-virksomhet
- Foredragsvirksomhet

Hovedadresse: Gunnars veg 10,
6630 Tingvoll

Hjemmeside: www.mfu.no

Org.nr.: 984 494 068 MVA